

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA**

Evidenčné číslo: 16300/I/2012/2139066708

PODPORA PODNIKANIA NA SLOVENSKU

Diplomová práca

2012

Bc. Eva Heinrichová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA**

PODPORA PODNIKANIA NA SLOVENSKU

Diplomová práca

Študijný program: Manažment cestovného ruchu

Študijný odbor: 6314 Cestovný ruch

Školiace pracovisko: Katedra služieb a cestovného ruchu

Školiteľ: Ing. Monika Krošláková, PhD.

Bratislava, 2012

Bc. Eva Heinrichová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....
Bc. Eva Heinrichová

POĎAKOVANIE

Touto cestou by som chcela poďakovať Ing. Monike Krošlákovej, PhD. za jej odborné usmernenia, rady a za ochotu vždy pomôcť pri písaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

HEINRICHOVÁ, Eva: *Podpora podnikania na Slovensku*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra služieb a cestovného ruchu. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Monika Krošláková, PhD. – Bratislava: OF EU, 2012, 70 s.

Cieľom diplomovej práce je podrobná analýza finančných a nefinančných podporných programov malého a stredného podnikania na Slovensku, objasnenie miery vplyvu nástrojov štátnej politiky na zamestnanosť v malých a stredných podnikoch a zistenie očakávaní podnikateľov od štátnej podpory podnikania.

Práca je rozdelená do štyroch častí. Obsahuje 25 grafov, 4 tabuľky a 6 schém. Prvá časť práce je venovaná významu malých a stredných podnikov pre slovenské hospodárstvo, teoretickému vymedzeniu základných pojmov, rozdeleniu zdrojov financovania malých a stredných podnikov a priblíženiu podpory podnikania na Slovensku zo strany štátu a Európskej únie.

V druhej časti sú vymedzené hlavný cieľ, čiastkové ciele a hypotézy diplomovej práce. Tretia časť sa zaoberá charakteristikou skúmaných malých a stredných podnikov, spôsobom získavania údajov a metódami vyhodnotenia a interpretácie výsledkov výskumu. Štvrtá časť približuje prijímanie nových zamestnancov v skúmaných podnikoch v závislosti od miery administratívneho a daňového zaťaženia, získavanie úverových prostriedkov a poradenstva od špecializovaných inštitúcií, prístup podnikateľov k informáciám a finančnej pomoci a dopady hospodárskej krízy na dané podniky.

Posledná podkapitola štvrtej časti obsahuje stručné zhrnutie výsledkov výskumu a odporúčania.

Výsledkom riešenia danej problematiky je zistenie, že prístup k finančnej podpore aj k informáciám o podnikaní je na Slovensku vnímaný ako jednoduchší v konfrontácii s tým, ako je v priemere vnímaný v členských krajinách Európskej únie, zníženie administratívnych a odvodových bariér predstavuje jedno z východísk súčasnej hospodárskej situácie a vysokej nezamestnanosti na Slovensku a intenzívna podpora podnikania na Slovensku by mala byť primárne zameraná na mikropodniky, ktoré v roku 2011 najcitlivejšie reagovali na dopady hospodárskej krízy takmer vo všetkých oblastiach podnikania.

Kľúčové slová: malé a stredné podniky, podpora podnikania, zdroje financovania podnikov, štrukturálne fondy, finančná a nefinančná pomoc, inštitúcie zamerané na podporu podnikania, rizikový kapitál, bankové zdroje, operačné programy

ABSTRACT

HEINRICHOVÁ, Eva: *Entrepreneurship support in Slovakia*. –University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of services and tourism.- Supervisor of the final thesis: Ing. Monika Krošláková, PhD.- Bratislava: OF EU, 2012, 70 p.

The objective of the final thesis is to analyse financial and non-financial entrepreneurship support programmes of small and medium enterprises in Slovakia, to clarify the impact of national policy measures on employment in small and medium enterprises and to enquire entrepreneur expectations from the national entrepreneurship support.

The thesis is divided into four parts. It includes 25 graphs, 4 tables and 6 schemes. The first part is devoted to the importance of small and medium enterprises for Slovak economics, basic theoretical definitions, small and medium enterprises financial sources and it moreover brings a closer inside into the entrepreneurship support in Slovakia on the national and European Union level.

The second part contains the main goal, the partial goals and the hypotheses of the final thesis. The third part deals with the characteristics of small and medium enterprises surveyed, research methods which were used in order to accomplish the goals and the result evaluation and interpretation methods.

The fourth part clarifies if the acceptance of new employees in the enterprises surveyed was determined by the level of administrative and tax barriers, it is moreover focused on obtaining loans and counselling from specialized institutions, access to information and financial support and the impacts of financial crisis on the enterprises. The last part of the fourth chapter contains final conclusions and recommendations.

The analysis result is the fact that access to financial support and business information is easier in Slovakia than it is perceived in average in European Union, elimination of administrative and tax barriers is one of the solutions of current economic situation and an intensive entrepreneurship support should be aimed at microbusinesses because they reacted most sensitively to economic crisis in 2011 almost in all areas of business.

Key words: small and medium enterprises, business financial sources, structural funds, financial and non-financial support, business support institutions, venture capital, bank sources, operation programmes

Obsah

ÚVOD.....	8
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ	9
1.1 VÝZNAM MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV PRE SLOVENSKÉ HOSPODÁRSTVO	9
1.2 VYMEDZENIE POJMOV MALÝ A STREDNÝ PODNIK	11
1.3 ZDROJE FINANCOVANIA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV	13
1.4 PODPORA PODNIKANIA NA SLOVENSKU A V EURÓPSKEJ ÚNII	15
1.4.1 Štátna podpora podnikania.....	16
1.4.2 Štrukturálne fondy Európskej únie.....	22
1.4.3 Kohézny fond.....	24
1.4.4 Národný strategický referenčný rámec	25
1.4.5 Špecifické formy podpory podnikania.....	29
1.4.6 Bankové zdroje	32
2 CIEĽ PRÁCE.....	35
3 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA.....	36
3.1 CHARAKTERISTIKA SKÚMANÝCH OBJEKTOV	36
3.2 SPÔSOB ZÍSKAVANIA ÚDAJOV A ICH ZDROJE	36
3.3 POUŽITÉ METÓDY VYHODNOTENIA A INTERPRETÁCIE VÝSLEDKOV	37
4 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	38
4.1 KATEGORIZÁCIA PODNIKOV ZAPOJENÝCH DO VÝSKUMU	38
4.2 ŠTRUKTÚRA PODNIKOV PODĽA KRAJOV A OBLASTI PÔSOBNIA	39
4.3 PRIJÍMANIE NOVÝCH ZAMESTNANCOV V PODNIKoch V PRIEBEHU ROKU 2011	40
4.4 PRIJÍMANIE ZAMESTNANCOV V ZÁVISLOSTI OD ADMINISTRATÍVNEHO A ODVODOVO- DAŇOVÉHO ZAŤAŽENIA PODNIKOV	41
4.5 ZÍSKAVANIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV ZO ŠTRUKTURÁLNYCH FONDov A Z KOHÉZNEHO FONDU	42
4.6 POSKYTOVANIE ÚVEROVÝCH PROSTRIEDKOV A PORADENSTVA PRE MALÉ A STREDNÉ PODNIKY PROSTREDNÍCTVOM ŠPECIALIZOVANÝCH INŠTITÚCIÍ	43
4.7 OČAKÁVANIA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKATEĽov OD ŠTÁTNEJ PODPORY PODNIKANIA.....	45

4.8	ŠTÁTNA PODPORA VEĽKÝCH ZAHRANIČNÝCH SPOLOČNOSTÍ Z POHLADU MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKATEĽOV	49
4.9	PRÍSTUP K FINANČNEJ PODPORE A INFORMÁCIÁM O PODNIKANÍ V SR A EU-27 ...	49
4.10	DOPADY HOSPODÁRSKEJ KRÍZY NA MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKATEĽOV	55
4.11	ZÁVERY A ODPORÚČANIA	59
ZÁVER		64
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY		66
PRÍLOHY		70

Úvod

Malé a stredné podniky sú vo všeobecnosti považované za základný kameň hospodárstva všetkých rozvinutých krajín. Nielen na Slovensku, ale aj v celej Európskej únii tvoria majoritný podiel spomedzi všetkých podnikov pôsobiacich na trhu a do veľkej miery sa podieľajú na celkovej zamestnanosti.

Výrazný podiel na zamestnanosti však nie je jedinou devízou malých a stredných podnikov, vyznačujú sa taktiež vysokou technologickou vyspelosťou, inovatívnosťou a vďaka tomu schopnosťou aj s obmedzenými finančnými a kapitálovými možnosťami generovať vysoké zisky.

Keďže malé a stredné podniky sú považované za vedúci segment zamestnávateľov a na slovenskom trhu výrazne prispievajú k uskutočňovaniu technologického pokroku, pokladáme za dôležité poukázať na dôležitosť podpory ich fungovania nielen zo strany Európskej únie, ale predovšetkým zo strany nástrojov štátnej a hospodárskej politiky na Slovensku. Z tohto dôvodu sme sa zaoberali témou podpory podnikania na Slovensku.

Európska únia funguje na princípe solidarity, kde sa pomoc dostáva vždy menej rozvinutým regiónom zo strany rozvinutejších regiónov. Nariadenia Európskej únie sú všeobecne záväzné pre všetky členské krajiny a politika podpory podnikania EÚ je taktiež založená na všeobecne platných zákonitostiach, kde sú finančné prostriedky z jej zdrojov alokované pre jednotlivé členské štáty a odvetvia podľa vopred stanovených kritérií. Následne majú členské krajiny možnosť čerpať tieto pridelené finančné prostriedky prostredníctvom operačných programov, na Slovensku je na ich čerpanie zameraný Národný strategický referenčný rámec a v rámci neho 11 operačných programov.

Malo by byť samozrejmosťou, že všetky členské krajiny tak ako aj Slovensko sa pri podpore podnikania nespoliehajú len na pomoc Európskej únie, ale vyvíjajú aj vlastnú iniciatívu prostredníctvom finančnej a nefinančnej pomoci malým a stredným podnikateľom, poskytovaním poradenstva a inštitucionálnym zabezpečením tejto oblasti.

Zámerom diplomovej práce je podrobná analýza finančných a nefinančných podporných programov malého a stredného podnikania na Slovensku, objasnenie miery vplyvu nástrojov štátnej politiky na zamestnanosť v malých a stredných podnikoch a zistenie očakávaní podnikateľov od štátnej podpory podnikania.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V prvej časti práce sa zaoberáme zhodnotením významu malých a stredných podnikov pre slovenské hospodárstvo, teoretickému vymedzeniu pojmov malé a stredné podniky, rozdeleniu zdrojov financovania malých a stredných podnikov a priblíženiu podpory podnikania na Slovensku zo strany štátu a Európskej únie.

1.1 Význam malých a stredných podnikov pre slovenské hospodárstvo

Malé a stredné podniky patria k najdôležitejším pilierom hospodárstiev krajín na celom svete, inovatívne a dynamicky sa dokážu prispôsobovať náročným požiadavkám trhu a vytvárať veľké množstvo pracovných príležitostí. V Európe predstavujú malé a stredné podniky až 99,8% z celkového počtu podnikov.¹

Malé a stredné podniky si svoju dominantnú pozíciu na svetových trhoch vybudovali predovšetkým schopnosťou rýchlo sa adaptovať na meniace sa podmienky. Vďaka tomu dokážu flexibilne prispôsobovať produkty a služby aktuálnym potrebám zákazníkov, a tak veľmi ľahko prenikať do nových odvetví. Ponúkajú príležitosti skupinám obyvateľov, ktoré sú pre zamestnávateľov menej atraktívne, pomáhajú vytvárať vysoko konkurenčné prostredie a znižujú tak riziko vzniku monopolných spoločností.

Napriek tomu, že po vstupe Slovenska do Európskej únie sa možnosti podpory podnikania výrazne zlepšili, v podnikateľskom prostredí pretrvávajú niektoré zásadné problémy, najmä administratívne a daňové zaťaženie a komplikovaný prístup podnikateľov k úverovým zdrojom.

V Európskej únii zamestnávali malé a stredné podniky v roku 2010 66,9% z celkového počtu zamestnaných obyvateľov.² Na Slovensku v roku 2010 predstavoval podiel malých a stredných podnikov z celkového počtu podnikov 99,54%, pričom sa na celkovej zamestnanosti podieľali 70,4%.³

Vývoj malých a stredných podnikov v Slovenskej republike nasleduje trend Európskej únie, čo sa týka ich podielu na celkovom počte podnikov a taktiež podielu na celkovej zamestnanosti. Podiel malých a stredných podnikov na celkovej zamestnanosti na

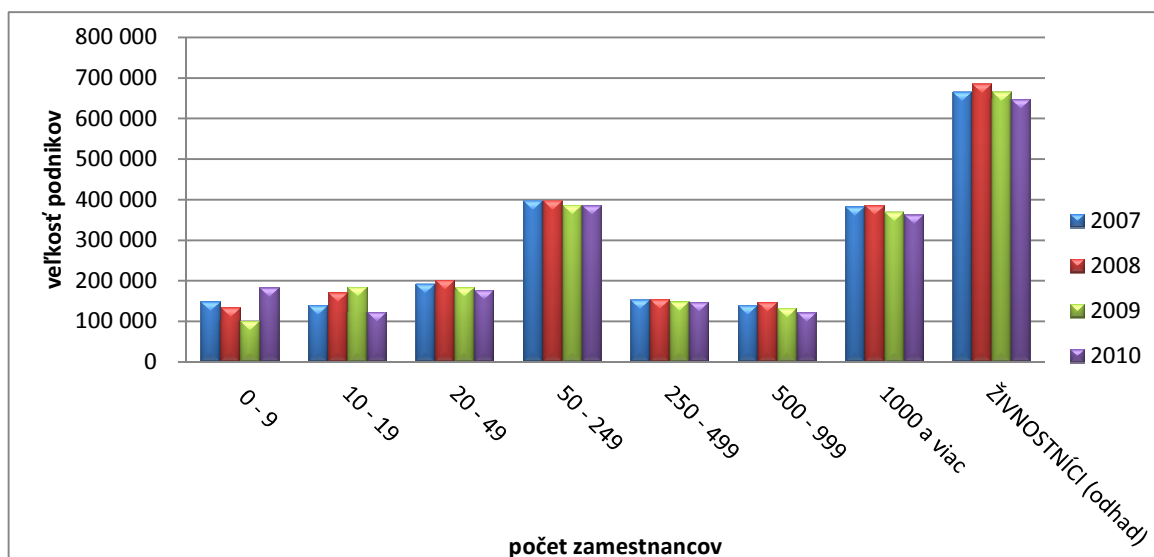
¹ STRÁŽOVSKÁ, H. a kol. *Malé a stredné podniky*. Bratislava: Sprint, 2007. s 28. ISBN 978-80-89085-64-4

² WYMENGA, P a kol. *Are EU SMEs recovering? Annual report on EU SMEs 2010/ 2011 for European Commission*. Rotterdam:Ecorys.[online].2011.[cit.16.11.2011] Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/pdf/2010_2011/are_the_eus_smes_recovering.pdf >

³ NARMSP: *Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike*. [online]. 2010. [cit. 18. 11. 2011]. str. 122. Dostupné na internete: < <http://nadsme.sk/sk/content/stav-maleho-a-stredneho-podnikania>>

Slovensku dokonca v roku 2010 mierne prevyšoval priemer EÚ o 0,5% čo svedčí o ich významnom postavení v slovenskom hospodárstve .

Graf č. 1: Vývoj zamestnanosti v SR v závislosti od veľkosti podnikov v priebehu rokov 2007- 2010

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných zo Štatistického úradu, dostupné na internete : < <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=35273> >

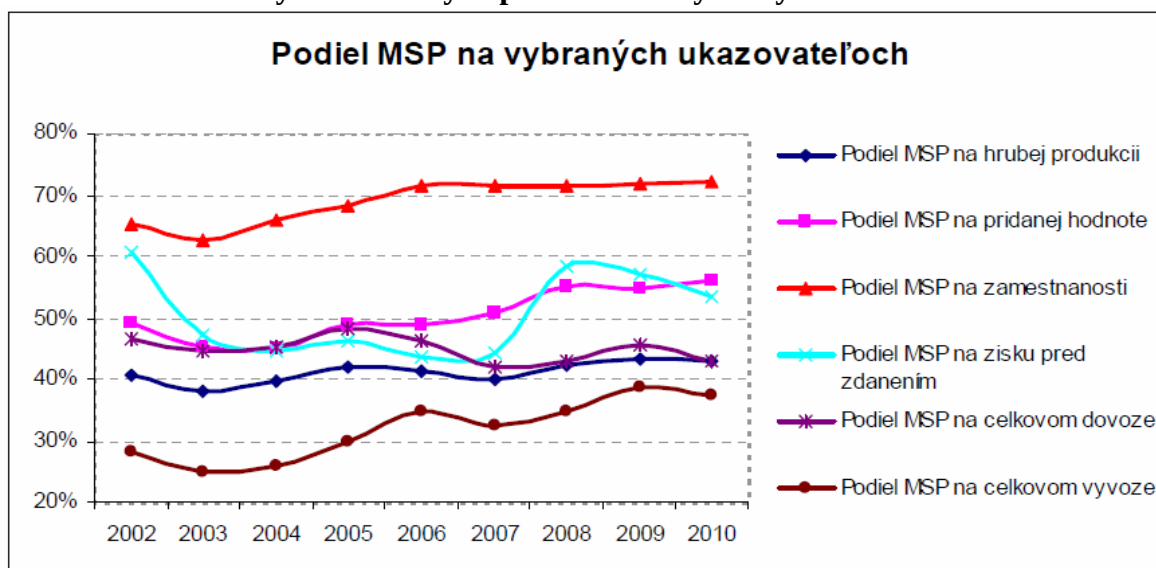
Vývoj zamestnanosti v SR v závislosti od veľkosti podnikov v priebehu rokov 2007 – 2010 naznačuje, že najväčší podiel na celkovej zamestnanosti majú živnostníci a podniky v kategórii od 50 do 249 zamestnancov. Práve v tejto skupine podnikov sa hospodárska kríza prejavila najmenej, počet zamestnancov bol v priebehu 4 rokov stabilný s minimálnymi zmenami. V skupine podnikov s 10-19 a 20-49 zamestnancami sa dopady krízy prejavili až v roku 2010, pričom v skupine s 20-49 zamestnancami to bol len mierny pokles v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi a v skupine s 10-19 zamestnancami pokles predstavoval až takmer 40% zníženie pracovného kapitálu. Hospodárska kríza naopak najsilnejšie zasiahla práve skupinu podnikov s 0-9 zamestnancami. V priebehu rokov 2007 až 2009 zamestnanosť v nich postupne klesala, obrat nastal na prelome rokov 2009 a 2010, kedy tieto podniky dokázali na aktuálny stav v hospodárstve dynamicky zareagovať a v roku 2010 počet zamestnancov takmer zdvojnásobili..

Rapidný nárast v počte zamestnancov najmenších podnikov v roku 2010 je dôkazom toho, že mikropodniky a malé podniky sú jedným z východísk súčasnej hospodárskej situácie, pretože sa dokážu rýchlo a flexibilne prispôsobovať výkyvom v ekonomike a vytvárať nové pracovné miesta tam, kde je to potrebné.

Okrem podielu malých a stredných podnikov na celkovej zamestnanosti sa v hospodárstve sledujú aj ďalšie ukazovatele. Podľa Národnej agentúry pre malé a stredné

podnikanie k týmto ukazovateľom patrí podiel malých a stredných podnikov na hrubej produkcii, pridanej hodnote, na zisku pred zdanením, na celkovom exporte a importe.

Graf č.2: Podiel malých a stredných podnikov na vybraných ukazovateľoch

Zdroj: NARMSP: *Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike*. [online]. 2010. [cit. 18. 11. 2011]. str. 122. Dostupné na internete: < <http://nadsme.sk/sk/content/stav-maleho-a-stredneho-podnikania>>

Podiel malých a stredných podnikov na vybraných ukazovateľoch vyjadruje, že malé a stredné podniky generujú v posledných rokoch viac ako 70% pracovných miest, pričom väčšina produkcie je poskytovaná slovenským zákazníkom. Dobrým znakom je, že od roku 2007 stúpa podiel MSP na pridanej hodnote, čo svedčí o ich inovatívnosti a technologickej vyspelosti. MSP sa podieľajú na hrubej produkcii približne 40 percentami, pričom ich zisk pred zdanením predstavuje v priebehu posledných 5 rokov až takmer 60%.

V porovnaní s veľkými spoločnosťami teda malé a stredné podniky vytvárajú relatívne nízky podiel hrubej produkcie pri dosahovaní vysokých ziskov, svoju produkciu dokážu veľmi dobre zhodnotiť a práve preto je ich podpora na Slovensku taká dôležitá.

1.2 Vymedzenie pojmov malý a stredný podnik

V tejto časti práce sa venujeme teoretickému vymedzeniu pojmov malý a stredný podnik a ich zaradeniu do troch kategórií: mikropodniky, malé podniky a stredne veľké podniky podľa klasifikačných znakov, ktorými sú počet zamestnancov, ročný obrat, ročná bilancia podniku a jeho autonómnosť.

Európska komisia definuje podnik ako „každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť bez ohľadu na jeho právnu formu“.⁴ V slovenskej legislatíve je rozhodujúcim vymedzením definícia Obchodného zákonníka, ktorý pod pojmom podnik rozumie „súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria aj veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú na tento účel slúžiť.“⁵

V globálnom kontexte nachádzame rôznorodé definície malých a stredných podnikov, v rámci Európskej únie je základnou normou pre vymedzenie kritérií a kategórií podnikov odporúčanie Komisie uverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie, v USA stanovuje štandardy Severoamerický priemyselný klasifikačný systém, v Austrálii je za malý podnik považovaná firma s maximálnym počtom zamestnancov 20 v odvetví služieb a firma s maximálnym počtom 100 zamestnancov vo výrobných odvetviach.⁶

Podľa odporúčania Európskej komisie zo 6. mája 2003 platného v členských štátoch Európskej únie kategorizujeme mikropodniky, malé a stredné podniky podľa nasledujúcich kritérií:⁷

- **stredné podniky** nepresahujú ročný obrat viac ako 50 miliónov eur a ich ročná bilančná suma nepresahuje 43 miliónov eur, pričom nezamestnávajú viac ako 250 zamestnancov
- **malé podniky** majú menej ako 50 zamestnancov a ich ročný obrat alebo ročná bilančná suma nepresahuje 10 miliónov eur
- počet zamestnancov v **mikropodnikoch** nepresahuje počet 10 osôb a ich ročný obrat alebo ročná bilančná suma nepresahuje 2 milióny eur

⁴ EUROPEAN COMMISSION: 2003/ 361/ EC: Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium- sized enterprises.[online]. 2003. [cit. 19.11. 2011]. Dostupné na internete: < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:en:PDF> >

⁵ Obchodný zákonník, § 5 zákona č. 513/ 1991 Zb. [online] [cit. 19.11..2011] Dostupné na internete: < <http://www.madeinslovakia.sk/zakony/obchz.pdf> >

⁶ MAC AN BHAIRD, C: *Resourcing small and medium sized enterprises. A financial growth life cycle approach*. Berlin: Springer- Verlag, 2010. s. 10. ISBN 978-3-7908-2398-1.

⁷ STRÁŽOVSKÁ, H. a kol. *Malé a stredné podniky. Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint, 2007. s. 47. ISBN 978-80-89085-64-4

Tabuľka č. 1: Hraničné hodnoty týkajúce sa rozdelenia mikropodnikov, malých a stredných podnikov do jednotlivých kategórií

	<i>Mikropodniky</i>	<i>Malé podniky</i>	<i>Stredne veľké podniky</i>
<i>Počet zamestnancov</i>	1 - 9	10 - 49	50 - 249
<i>Ročný obrat a/ alebo</i>	menej než 2 milióny eur	2-10 miliónov eur	10- 50 miliónov eur
<i>Bilancia</i>	menej než 2 milióny eur	2-10 miliónov eur	10-43 miliónov eur

Zdroj: STRÁŽOVSKÁ, H. a kol. *Malé a stredné podniky. Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint, 2007. s. 42. ISBN 978-80-89085-64-4

Dôležitou podmienkou pre zaradenie podniku do kategórie malých a stredných podnikov je jeho autonómnosť. Autonómny podnik je každý podnik, ktorý nevlastní podiely v iných podnikoch a jeho podiely nie sú vlastnené inými podnikmi, teda nie je klasifikovaný ako partnerský ani ako prepojený podnik⁸:

- partnerský podnik – vlastní sám alebo spoločne s inými podnikmi 25-50% kapitálu alebo hlasovacích práv iného podniku, resp. iný podnik vlastní viac ako 50% hlasovacích práv v ňom
- prepojený podnik – vlastní viac ako 50% hlasovacích práv v inom podniku, resp. iný podnik drží viac ako 50% hlasovacích práv v ňom

Význam kategorizácie malých a stredných podnikov podľa klasifikačných znakov a presného vymedzenia samostatnosti podniku spočíva v tom, aby podpora podnikania v členských krajinách Európskej únie smerovala do tých podnikov, ktoré ju najviac potrebujú.

1.3 Zdroje financovania malých a stredných podnikov

Podnikatelia sa pri financovaní svojej podnikateľskej činnosti môžu rozhodnúť, či budú čerpať z interných alebo externých zdrojov financovania. V prípade externých zdrojov si môžu vybrať pomoc špecializovaných štátnych fondov alebo môžu požiadať o dotácie z fondov Európskej únie, v prípade interných zdrojov môžu využiť vlastný zisk alebo odpisy investičného majetku.

⁸ JEŽKOVÁ, R; JEŽEK, J: *Podnikanie a jeho komunálna a regionálna podpora*. Bratislava: Eurokódex. 2011. s. 23. ISBN 978- 80- 89447- 47- 3.

Každý podnik má pri financovaní svojich podnikateľských činností niekoľko možností⁹:

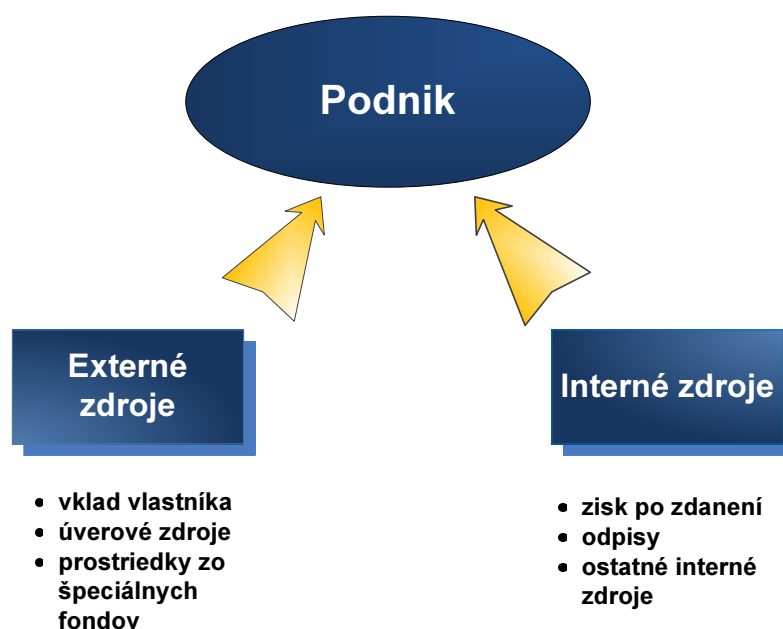
1. externé zdroje financovania:

- vklad vlastníka
- úverové zdroje
- prostriedky zo špeciálnych podporných fondov

2. interné zdroje financovania:

- zisk po zdanení
- odpisy investičného majetku
- ostatné interné zdroje

Schéma č. 1:Externé a interné zdroje financovania podnikov

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: STRÁŽOVSKÁ, H. a kol. *Malé a stredné podniky. Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint, 2007. s 186. ISBN 978-80-89085-64-4.

Finančnú podporu môže podnik získať prostredníctvom 4 typov subjektov:¹⁰

- vládne organizácie
- nevládne organizácie
- podnikateľské inkubátory
- komerčné subjekty

⁹ STRÁŽOVSKÁ, H. a kol. *Malé a stredné podniky. Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint, 2007. s 186. ISBN 978-80-89085-64-4

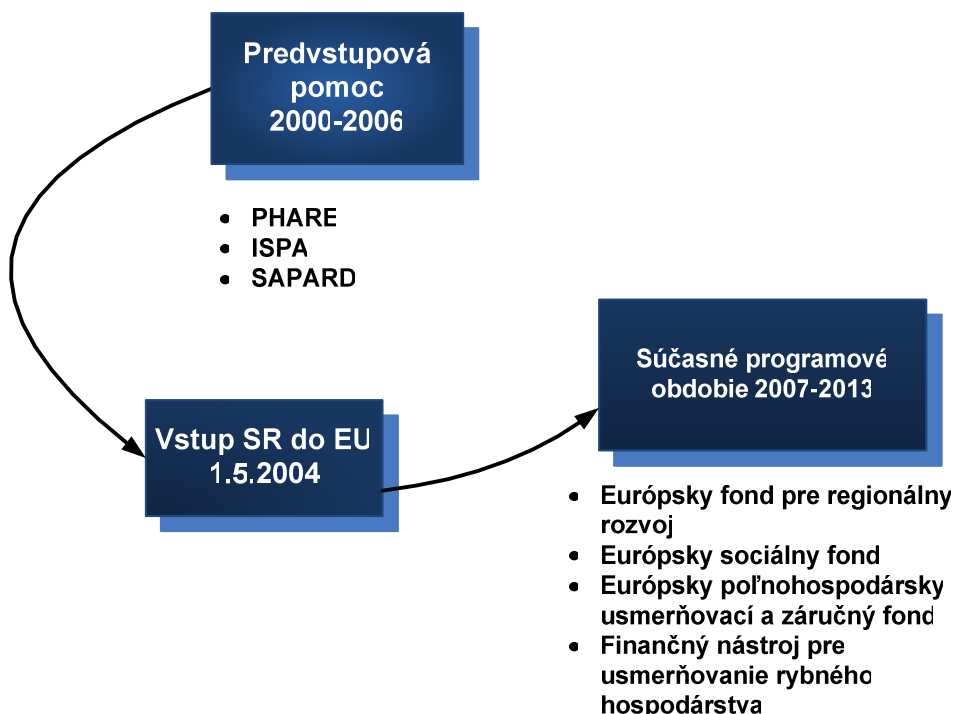
¹⁰ VEBER, J. a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. Praha: Grada Publishing, 2008. s. 24. ISBN 978-80-247-2409-6

1.4 Podpora podnikania na Slovensku a v Európskej únii

Štátna podpora podnikania na Slovensku sa uskutočňuje prostredníctvom jednotlivých ministerstiev, špecializovaných inštitúcií a bankových inštitúcií a fondov. Najvýznamnejším orgánom z pohľadu podpory malého a stredného podnikania spomedzi ministerstiev je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. K najznámejším špecializovaným inštitúciám zameraným na podporu malého a stredného podnikania patrí Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP) a Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO). Malí a strední podnikatelia majú taktiež možnosť využiť finančnú pomoc alternatívnych zdrojov podnikania, pod ktoré spadá Business Angels na Slovensku zastrešená pod spoločnosťou Slovak Business Angels Network, rizikový kapitál, rodina a priatelia.

Malé a stredné podniky môžu prijímať finančnú alebo nefinančnú pomoc taktiež z fondov Európskej únie, a to buď priamo, alebo prostredníctvom programov, napríklad prostredníctvom štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu. Slovenská republika po prvý krát čerpala finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ v rokoch 2004 až 2006 prostredníctvom predvstupových nástrojov ISPA, PHARE a SAPARD.¹¹

Schéma č. 2: Prechod od predvstupových nástrojov k štrukturálnym fondom

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: JÁNOŠOVÁ, V: *Zdroje financovania podniku*. Bratislava: Ekonóm, 2008. s. 121. ISBN 978- 80- 225- 2447- 6.

¹¹ JÉŽKOVÁ, R; JEŽEK, J: *Podnikanie a jeho komunálna a regionálna podpora*. Bratislava: Eurokódex. 2011. s. 70. ISBN 978- 80- 89447- 47- 3.

Predvstupové finančné nástroje ISPA, PHARE a SAPARD viedli po vstupe Slovenska do Európskej únie k štyrom štrukturálnym fondom súčasného programového obdobia 2007-2013: Európsky fond pre regionálny rozvoj, Európsky sociálny fond, Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond a Finančný nástroj pre usmerňovanie rybného hospodárstva.

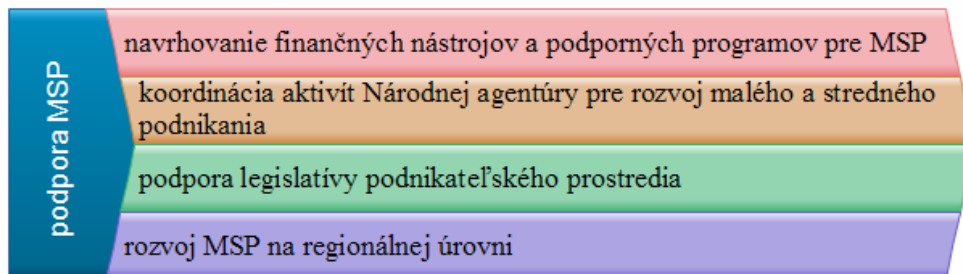
1.4.1 Štátna podpora podnikania

◆ Podpora podnikania prostredníctvom ministerstiev

Podporu podnikania na celoštátnej úrovni majú pod záštitou ústredné orgány štátnej správy – ministerstvá, pričom kľúčové kompetencie pre oblasť podporných programov spadajú pod pôsobnosť Ministerstva hospodárstva SR.

Ministerstvo hospodárstva zastrešuje odvetvie priemyslu, obchodu a cestovného ruchu, v oblasti podpory malého a stredného podnikania sa zaoberá navrhovaním finančných nástrojov a podporných programov pre MSP, koordináciou aktivít Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania, podporou legislatívy podnikateľského prostredia a rozvojom MSP na regionálnej úrovni.¹²

Schéma č. 3: Aktivity MH SR zamerané na podporu malých a stredných podnikov

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: JÉŽKOVÁ, R; JEŽEK, J: *Podnikanie a jeho komunálna a regionálna podpora*. Bratislava: Eurokódex. 2011. s 98. ISBN 978- 80- 89447- 47- 3.

Ministerstvo financií SR „ je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť financií, daní a poplatkov, colníctva, finančnej kontroly, vnútorného auditu a vládneho auditu“¹³ . Ministerstvo financií tak podporuje malé a stredné podniky predovšetkým prostredníctvom poskytovania daňových úľav a oslobodení. K ďalším oblastiam podpory patrí prevencia zlyhania MSP na trhu a podpora MSP v odvetví automobilového priemyslu.¹⁴

¹² JÉŽKOVÁ, R; JEŽEK, J: *Podnikanie a jeho komunálna a regionálna podpora*. Bratislava: Eurokódex. 2011. s 98. ISBN 978- 80- 89447- 47- 3.

¹³ NARMSP: *Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike*. [online] 2010. [cit. 18. 11. 2011]. Dostupné na internete: < <http://nadsme.sk/sk/content/stav-maleho-a-stredneho-podnikania> >

¹⁴ MAJKOVÁ, M. *Možnosti financovania malých a stredných podnikov v SR*. Bratislava: Tribun, 2008. s 91. ISBN 978-80-7399-590-4.http

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka zastrešuje oblasť poľnohospodárstva, potravinárstva, rybného a lesného hospodárstva a rozvoja vidieka. „Podpora podnikateľských subjektov v rezorte pôdohospodárstva de facto predstavuje podporu malých a stredných podnikov, pretože až 97% podnikateľských subjektov v uvedenom rezorte spadá do kategórie MSP.“¹⁵ Činnosť Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka teda vo všeobecnosti zahŕňa podporu malých a stredných podnikateľov, keďže majoritnú väčšinu podnikov v jeho kompetencii tvoria tieto subjekty.

V oblasti malých a stredných podnikov sa **Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja** orientuje predovšetkým na hospodársky rozvoj MSP v regiónoch a spoluprácu s Národnou agentúrou pre malé a stredné podniky, Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch a ďalšími inštitúciami.¹⁶

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny podporuje malé a stredné podniky nepriamo prostredníctvom Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny, finančné prostriedky poskytuje prostredníctvom nenávratných príspevkov zamestnávateľom a samozamestnávateľom.¹⁷ Aktivity tohto ministerstva sa v tejto oblasti zameriavajú najmä na vzdelávanie, prípravu a rekvalifikáciu uchádzačov o zamestnanie za účelom ich lepšieho uplatnenia na trhu práce a vytváranie nových pracovných príležitostí.

Ministerstvo životného prostredia¹⁸ financuje malé a stredné podniky len prostredníctvom fondov EÚ a štátneho rozpočtu. V rámci Operačného programu Životné prostredie vypracovalo MŽP pre podporu súkromného sektora 2 schémy štátnej pomoci:

- ❖ Schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúry pre ochranu ovzdušia pre programové obdobie 2007- 2013
- ❖ Schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva pre programové obdobie 2007- 2013

Pod pôsobnosť Ministerstva životného prostredia patrí Enviromentálny fond, ktorý je štátnym účelovým fondom a podporuje malých a stredných podnikateľov poskytovaním úverov a dotácií.

¹⁵ NARMSP: Politika štátnej podpory MSP .[online]. [cit. 17. 11. 2011].. Dostupné na internete: < <http://www.nadsme.sk/sk/content/politika-statnej-podpory-msp> >

¹⁶ JEŽKOVÁ, R; JEŽEK, J: Podnikanie a jeho komunálna a regionálna podpora. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 99. ISBN 978- 80- 89447- 47- 3.

¹⁷ NARMSP: Politika štátnej podpory MSP.[online]. [cit.17. 11. 2011]. Dostupné na internete: < <http://www.nadsme.sk/sk/content/politika-statnej-podpory-msp> >

¹⁸ NARMSP: Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike.[online] 2010. [cit. 18. 11. 2011]. Dostupné na internete: < <http://nadsme.sk/sk/content/stav-maleho-a-stredneho-podnikania> >

❖ *Špecializované inštitúcie zamerané na podporu malých a stredných podnikov*

Podnikatelia, ktorí potrebujú získať zvýhodnené úverové prostriedky alebo poradenstvo v určitej oblasti podnikania, sa môžu obrátiť na niektorú zo špecializovaných inštitúcií zameraných na podporu malých a stredných podnikov na Slovensku.

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP) je nezisková organizácia, ktorá vznikla v roku 1993 ako výsledok spoločného úsilia Európskej únie a vlády SR za účelom podpory rozvoja a rastu malého a stredného podnikania v SR.¹⁹

NARMSP využíva k svojej činnosti nasledujúce nástroje²⁰:

- ❖ *poradenské programy* (program poradenstva a vzdelávania pre vybrané skupiny, inkubátory, euro info centrum)
- ❖ *finančné programy* (mikropôžičkový program, program investičnej pripravenosti, rizikový kapitál)
- ❖ *štrukturálne fondy* (Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, Európsky usmerňovací a záručný fond)

K hlavným činnostiam NARMSP patria²¹:

- identifikácia, analýza a účasť na legislatívnom procese odstraňovania bariér v podnikateľskom prostredí
- kooperácia s orgánmi EÚ a vládou SR za účelom implementácie podporných programov pre malé a stredné podniky
- zavádzanie regionálnych podporných programov
- podpora začínajúcich podnikateľov, budovanie podnikateľských inkubátorov a inovatívnych podnikov
- integrácia procesov s európskymi informačnými sieťami a databankami
- organizácia vzdelávacích programov a konferencií, publikačná činnosť

¹⁹ NARMSP: *Kto je NARMSP*. [online]. [cit. 18. 11. 2011]. Dostupné na internete:<
<http://www.nadsme.sk/sk/content/kto-je-narmsp> >

²⁰ STRÁŽOVSKÁ, E; STRÁŽOVSKÁ, H; KROŠLÁKOVÁ, M. *Podnikanie formou rodinných podnikov*. Bratislava: Sprint dva, 2008. s. 221-222. ISBN 978- 80- 969927- 0- 6.

²¹ NARMSP: *Kto je NARMSP*. [online]. [cit. 18. 11. 2011]. Dostupné na internete:<
<http://www.nadsme.sk/sk/content/kto-je-narmsp> >

NARMSP poskytuje podnikateľom tieto podporné programy²²:

- 1) **Mikropôžičkový program** – cieľom tohto programu je poskytovanie zvýhodnených úverových programov podnikom sídlacim a registrovaným na území Slovenskej republiky do 50 zamestnancov.
- 2) **Finančné investície** – zahŕňajú spoločnosť Fond fondov, s. r. o, pod ktorú patrí 7 fondov rizikového kapitálu a Mikroúverový fond. Spoločnosť Fond fondov poskytuje finančnú a odbornú pomoc malým a stredným podnikateľom, vyhľadáva pre nich vhodných finančných partnerov a riadi sieť Slovak Business Angels Network.
- 3) **Fondy rizikového kapitálu**
 - ❖ *Fond štartovacieho kapitálu* s veľkosťou investície od 6 639 do 663 878 eur v odvetviach priemyselnej výroby, výrobných služieb, inovatívnych podnikov a cestovného ruchu
 - ❖ *Regionálny fond štartovacieho kapitálu* zameraný na pomoc malým a stredným podnikateľom v Žilinskom, Košickom a Prešovskom kraji v oblasti priemyselnej výroby, výrobných služieb, obchodných služieb a cestovného ruchu.
 - ❖ *Fond INTEG* zameraný na podporu technologických inkubátorov Univerzitný technologický inkubátor STU v Bratislave a Technologický inkubátor Inovatech v Sládkovičove a ich inovatívnych projektov
 - ❖ *Fond SISME* podporujúci projekty v oblasti výrobných, obchodných služieb a nových technológií
 - ❖ *Fond Seed Capital* zameraný na inovatívne malé a stredné podniky na celom území SR
 - ❖ *Slovenský rozvojový Fond, a.s.* podporuje malé a stredné podniky vo fáze rozvoja na celom území SR
 - ❖ *Slovenský rastový kapitálový fond* – podporuje malé a stredné podniky s maximálnou priemernou ročnou investíciou 3 319 392 eur.
- 4) **Mikroúverový fond** poskytuje mikroúvery začínajúcim malým podnikom do 50 zamestnancov s dobou splatnosti úveru od 6 mesiacov do 4 rokov.

²² STRÁŽOVSKÁ, H; STRÁŽOVSKÁ, E a kol. *Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint dva, 2010. s. 176-182. ISBN 978- 80- 89393-34-3.

Schéma č. 4: Podporné programy Národnej agentúry pre malé a stredné podnikanie

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: STRÁŽOVSKÁ, H; STRÁŽOVSKÁ, Ľ a kol. *Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint dva, 2010. s. 176-182. ISBN 978- 80- 89393-34-3

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)²³ je zameraná na propagáciu Slovenska ako krajiny pre zahraničných investorov, podporu hospodárskeho rozvoja a zvyšovanie životnej úrovne Slovenska. Jej hlavné aktivity zahŕňajú:

- vytváranie primeraného prostredia pre investorov
- realizácia investičných projektov
- poradenstvo týkajúce sa štátnej pomoci investorom
- kontrola a tvorba databáz voľných nehnuteľností a parkov
- pomoc a poskytovanie služieb pri zakladaní joint ventures

Podnikateľské inovačné centrá (BIC) sú nezávislé právnické osoby pôsobiace buď individuálne, alebo ako členovia európskej siete inovatívnych centier.²⁴ Podnikateľské inovačné centrá poskytujú nasledujúce typy služieb²⁵:

- poradenstvo týkajúce sa podnikateľských projektov a nápadov
- finančná pomoc
- obchodné poradenstvo
- poradenstvo pre začínajúcich podnikateľov

²³ STRÁŽOVSKÁ, Ľ; STRÁŽOVSKÁ, H; KROŠLÁKOVÁ, M. *Podnikanie formou rodinných podnikov*. Bratislava: Sprint dva, 2008. s. 222. ISBN 978- 80- 969927- 0- 6.

²⁴ NARMSP: *Naše spolupracujúce organizácie v regiónoch*. [online] . [cit. 19. 11. 2011]. Dostupné na internete:

< <http://www.nadsme.sk/content/nase-partnerske-zastupenie-v-regionoch> >

²⁵ HERNANDEZ, U; RODRÍGUEZ, A: *Cómo evaluar un proyecto empresarial*. España: Díaz de Santos, 2009. ISBN 978- 84- 7978- 893- 3.

Regionálne poradenské a informačné centrá (RPIC) pôsobia ako neziskové organizácie poskytujúce služby začínajúcim a existujúcim malým a stredným podnikateľom.²⁶

Inkubátory sú organizácie, ktorých hlavným cieľom je urýchlenie hospodárskeho rastu a úspechu participujúcich subjektov. Vznikajú za účelom rastu podnikateľského prostredia, zvýšenia investícií do vysokoškolského výskumu, projektov a budovania infraštruktúry. Vďaka zdieľaniu informácií a súčinnosti subjektov v rámci inkubátorov sa zvyšuje ich hospodárska efektivita.²⁷

Inkubačné centrá môžu pôsobiť ako²⁸:

- vedecké centrá – orientujú sa na implementovanie vedeckých poznatkov do praxe
- technologické centrá (technologické parky) – ich cieľom je podpora inovačných procesov v regiónoch
- podnikateľské centrá (business centrá) – zameriavajú sa na tvorbu nových pracovných príležitostí

❖ *Bankové inštitúcie a fondy*

Slovenská záručná a rozvojová banka vznikla v roku 1991 pod záštitou Ministerstva financií ako špecializovaná banková inštitúcia, v súčasnosti je akciovou spoločnosťou so stopercentnou účasťou štátu. Podporné programy podnikateľom poskytuje kombinovanou formou, a to prostredníctvom²⁹:

- poskytovania záruk
- úverov
- nenávratných finančných prostriedkov

Eximbanka vznikla 22. júla 1997 ako právnická osoba so sídlom v Bratislave, jej poslaním je podpora slovenských vývozcov a dovozcov financovaním a poisťovaním úverov, zvýšenie konkurencieschopnosti domácich produktov a podpora vzájomných hospodárskych vzťahov medzi SR a zahraničím. Eximbanka poskytuje služby všetkým

²⁶ NARMSP: *Naše spolupracujúce organizácie v regiónoch*. [online]. [cit. 19. 11. 2011]. Dostupné na internete:

< <http://www.nadsme.sk/content/nase-partnerske-zastupenie-v-regionoch> >

²⁷ MOHR, J a kol. *Marketing High- Technology Products and Innovations*. New Jersey: Pearson Education, 2010. s. 79. ISBN 978- 0- 13- 604996- 8.

²⁸ GREGOVÁ, E: *Malé a stredné podniky v podmienkach transformujúcich sa ekonomík SR a RF*. Žilina: EDIS, 2007. s. 118. ISBN 978- 80- 8070- 811- 5.

²⁹ GREGOVÁ, E: *Malé a stredné podniky v podmienkach transformujúcich sa ekonomík SR a RF*. Žilina: EDIS, 2007. s. 112. ISBN 978- 80- 8070- 811- 5.

podnikateľom, ktorí majú sídlo alebo bydlisko a miesto podnikania v SR, pričom štát v plnej miere ručí za jej vzniknuté záväzky. Eximbanka podporuje slovenských vývozcov taktiež kooperáciou so zahraničnými inštitúciami, napríklad Export Development Canada, China Export, OEKB (Oesterreichische Kontrollbank) Rakúsko a ECGD (Export Credit Guarantee Department) Veľká Británia.³⁰

Slovensko- americký podnikateľský fond je komerčný fond dotovaný finančnými prostriedkami vyčlenenými kongresom USA, podporuje perspektívnych malých a stredných podnikateľov v SR, ich hospodársky rast, konkurencieschopnosť na trhu a zvyšovanie zamestnanosti. Fond poskytuje slovenským podnikateľom úvery vo výške 50 000 až 4 milióny dolárov na realizáciu projektov, technickú pomoc a poradenstvo.³¹

Slovenská asociácia rizikového kapitálu SLOVCA je združenie založené s cieľom podpory rizikového kapitálu na Slovensku. SLOVCA poskytuje poradenstvo a odbornú prípravu začínajúcim i existujúcim podnikateľom, zastupuje svojich členov pri vládnych rokovaniach, umožňuje svojim členom vzájomnú komunikáciu a zdieľanie názorov, spolupracuje s investormi rizikového kapitálu na Slovensku.³²

1.4.2 Štrukturálne fondy Európskej únie

Politika EÚ je v programovom období 2007 – 2013 realizovaná v rámci 3 základných cieľov³³:

- 1. cieľ konvergencia :** hlavným zámerom je zbližovanie najmenej rozvinutých regiónov Európskej únie, zvyšovanie zamestnanosti, podpora výskumu a vývoja, ochrana životného prostredia a odstraňovanie bariér v štátnej administratíve.
- 2. cieľ regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť:** zahŕňa regióny EÚ s výnimkou regiónov spadajúcich pod cieľ konvergencia. V rámci tohto cieľa je podporovaný rozvoj trhu práce, inovácií, znalostnej spoločnosti, rizikový manažment, ochrana životného prostredia a podnikateľský rast.
- 3. cieľ európska územná spolupráca:** zameriava sa na harmonický a trvalo udržateľný rozvoj prihraničnej spolupráce regiónov, spolupráce regiónov na nadnárodnej úrovni a na úrovni EÚ.

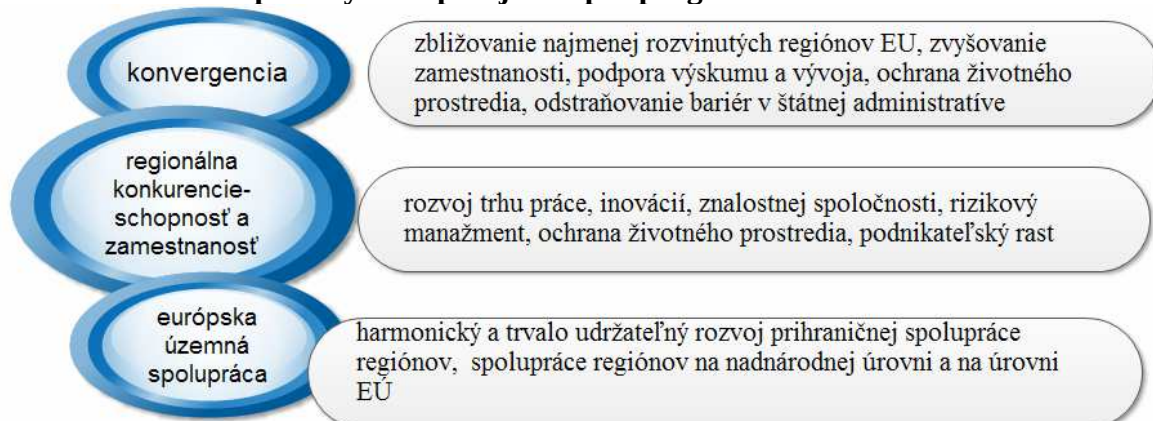
³⁰ DRUGDOVÁ, B: *Poistenie zahraničných rizík*. Bratislava: EKONÓM, 2006. s. 98- 107 . ISBN 80- 225- 2161-2.

³¹ JÁNOŠOVÁ, V: *Zdroje financovania podniku*. Bratislava: Ekonóm., 2008. s. 119-120. ISBN 978- 80- 225- 2447- 6.

³² JÉŽKOVÁ, R; JEŽEK, J: *Podnikanie a jeho komunálna a regionálna podpora*. Bratislava: Eurokódex, 2011. s. 105-106. ISBN 978- 80- 89447- 47- 3.

³³ SRPOVÁ, J; ŘEHOŘ, V a kol: *Základy podnikání*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 106. ISBN 978- 80- 247- 3339- 5.

Schéma č. 5: Ciele politiky Európskej únie pre programové obdobie 2007-2013

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: SRPOVÁ, J; ŘEHOŘ, V a kol: *Základy podnikání*. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 106. ISBN 978- 80- 247- 3339- 5

Prvý cieľ konvergencia je orientovaný v prvom rade na najviac znevýhodnené členské štáty a regióny Európskej únie, aby dokázali akcelerovať svoj hospodársky rast a čo najviac sa tak priblížiť k priemeru EÚ. Druhý cieľ regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť je určený ostatným regiónom, ktoré sú hospodársky vyspelejšie ako oblasti spadajúce pod cieľ konvergencia, ale potrebujú zatriktívniť svoj región zavedením inovácií, rozvojom znalostnej spoločnosti a podnikateľským rastom. Tretí cieľ európska územná spolupráca podporuje vzájomnú kooperáciu regiónov, nachádza optimálne riešenia pre ich spoločný rast a napomáha vytváraniu sietí malých a stredných podnikov.

Nárok na čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov majú všetky členské krajiny Európskej únie, pričom programové obdobie trvá vždy sedem rokov. Princípom politiky Európskej únie je solidarita medzi regiónmi, pričom bohatšie členské štáty pomáhajú hospodárskemu rozvoju v menej rozvinutých regiónoch.

V rokoch 2000 až 2006 sa finančná pomoc krajinám poskytovala prostredníctvom troch predvstupových nástrojov³⁴:

- ❖ **PHARE** – Podpora hospodárskej a sociálnej súdržnosti
- ❖ **ISPA** – Rozvoj dopravnej infraštruktúry a životné prostredie
- ❖ **SAPARD** – Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva a vidieka

V aktuálnom programovom období môže SR získavať finančné zdroje prostredníctvom štrukturálnych fondov (najmä z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu) a prostredníctvom Kohézneho fondu.³⁵

³⁴ JÁNOŠOVÁ, V: *Zdroje financování podniku*. Bratislava: Ekonóm, 2008. s. 121. ISBN 978- 80- 225- 2447- 6.

³⁵ MAJKOVÁ, M. *Možnosti financování malých a středních podniků v SR*. Bratislava: Tribun, 2008. s. 84 ISBN 978-80-7399-590-4.

V súčasnosti je v rámci európskej solidarity poskytovaná pomoc členským krajinám prostredníctvom 4 štrukturálnych fondov³⁶:

- ❖ Európsky fond pre regionálny rozvoj
- ❖ Európsky sociálny fond
- ❖ Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond
- ❖ Finančný nástroj pre usmerňovanie rybného hospodárstva

Hlavné nástroje finančnej pomoci sú Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) a Európsky sociálny fond (ESF). **Európsky fond regionálneho rozvoja** je zameraný na vyrovnanie regionálnych disparít, financujú sa z neho malé a stredné podniky so zámerom vytvárania trvalo udržateľných pracovných príležitostí, investícií v oblasti výskumu a vývoja, telekomunikácií, životného prostredia, energetiky a dopravy, fondy rizikového kapitálu, miestneho rozvoja a opatrenia technickej pomoci. Pre aktuálne programové obdobie 2007-2013 vyčlenila Európska únia z Európskeho fondu regionálneho rozvoja pre SR 6 miliárd eur.³⁷

Európsky sociálny fond sa orientuje na znižovanie nezamestnanosti a návrat nezamestnaných naspäť do pracovného života. Podpora znevýhodnených skupín obyvateľstva sa uskutočňuje organizáciou vzdelávacích programov a programov odbornej prípravy. V podnikoch je to vzdelávanie zamestnancov, tvorba inovatívnych štruktúr organizácie práce, orientácia na ľudský faktor a zapájanie sa do sietí vzdelávacích inštitúcií.³⁸

1.4.3 Kohézny fond

Kohézny fond vznikol v roku 1993 za účelom podpory hospodárskej a sociálnej súdržnosti Spoločenstva. V programovom období 2007- 2013 z neho čerpajú finančnú pomoc členské krajiny, v ktorých HDP na jedného obyvateľa nedosahuje 90% z priemeru HDP krajín EÚ. Prostredníctvom Kohézneho fondu sa financujú projekty transeurópskych dopravných sietí a projekty orientované na ochranu životného prostredia.³⁹ Pre Slovensko je v programovom období 2007-2013 pridelených z Kohézneho fondu 3,9 miliardy eur.⁴⁰

³⁶ MAJKOVÁ, M. *Možnosti financovania malých a stredných podnikov v SR*. Bratislava: Tribun, 2008 s. 83. ISBN 978-80-7399-590-4.

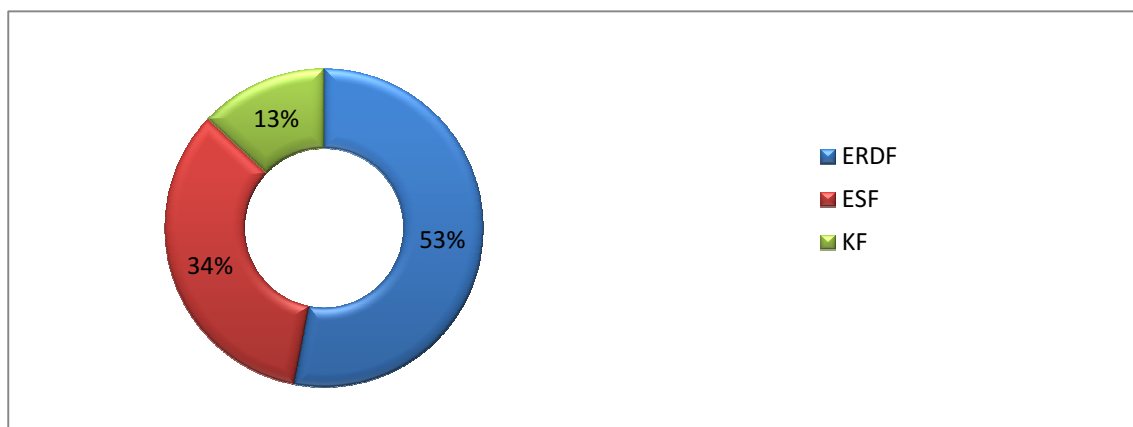
³⁷ KRÁĽOVÁ, Z. *Európske fondy pre Slovensko*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie v SR, 2009. s. 14. ISBN 978- 80- 89102- 10- 5.

³⁸ BAJANOVÁ, L. *Marketing regiónu*. Bratislava: Progressus Slovakia, 2010. s. 32. ISBN 978- 80- 970510-2-0.

³⁹ VEBER, J. a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. Praha: Grada Publishing, 2008. s. 39. ISBN 978-80-247-2409-6

⁴⁰ KRÁĽOVÁ, Z. *Európske fondy pre Slovensko*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie v SR, 2009. s. 15. ISBN 978- 80- 89102- 10- 5.

Graf č.3: percentuálny podiel finančných alokácií pre operačné programy zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu

Zdroj: KRÁĽOVÁ, Z: *Európske fondy pre Slovensko*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie v SR, 2009. s. 16. ISBN 978- 80- 89102- 10- 5.

Percentuálny podiel finančných alokácií pre operačné programy zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu vyjadruje, že v rámci financovania operačných programov v SR v programovom období 2007-2013 bola viac než polovica finančných prostriedkov pridelená z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, 34% z Kohézneho fondu a 13% z Európskeho sociálneho fondu. Najvýznamnejšími poskytovateľmi finančnej pomoci pre jednotlivé operačné programy na Slovensku sú Európsky fond regionálneho rozvoja a Kohézny fond.

1.4.4 Národný strategický referenčný rámec

Úlohou každej členskej krajiny Európskej únie je vypracovať a predložiť Európskej komisii Národný strategický referenčný rámec, strategický dokument zameraný na financovanie priorít zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu, ktorý zahŕňa aktivity pre aktuálne programové obdobie. Slovenská republika vypracovala pre programové obdobie 2007-2013 Národný strategický referenčný rámec s 11 operačnými programami, prostredníctvom ktorých sú implementované jeho stratégie, priority a ciele.

❖ **Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast** – podpora podnikania na Slovensku sa realizuje predovšetkým prostredníctvom OP KaHR, ktorý je zameraný na zvyšovanie hospodárskeho rozvoja Slovenskej republiky v oblasti inovácií, priemyslu, cestovného ruchu a na vyrovnávanie hospodárskych rozdielov medzi jednotlivými regiónmi.⁴¹

⁴¹ KRÁĽOVÁ, Z: *Európske fondy pre Slovensko*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie v SR, 2009. s. 22. ISBN 978- 80- 89102- 10- 5.

Schéma č. 6: Aktivity podporované operačným programom Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: Enterprise europe network: *Financovanie inovácií z nenávratných zdrojov*. [online]. [cit. 20. 11. 2011]. Dostupné na internete: < http://www.nadsme.sk/files/BISMES_Brozura_nenavratne_web_0.pdf >

OPKaHR sa v rámci podpory malého a stredného podnikania orientuje na inovatívne podniky a transfer nových technológií v nich, rozvíja kooperáciu podnikov s výskumnými inštitúciami na Slovensku, buduje komunikačnú podnikovú infraštruktúru a podporuje certifikáciu systémov manažérstva kvality.

❖ **Regionálny operačný program** – rozvíja spoluprácu medzi regiónmi a podporuje budovanie infraštruktúry, aby sa zlepšila ich prístupnosť a prepojenie na existujúce dopravné siete, a tak podporuje vyrovňovanie hospodárskych rozdielov jednotlivých oblastí Slovenska.

❖ **Operačný program Doprava** – cieľom operačného programu Doprava je modernizácia a podpora rozvoja dopravnej a železničnej infraštruktúry v rámci trvalo udržateľnej mobility, zvýšenie hospodárskeho rozvoja prostredníctvom celkovej prepojenosti a dostupnosti regiónov v SR a ich napojenie na európsky dopravný systém.⁴²

❖ **Operačný program Životné prostredie** – je to „programový dokument Slovenskej republiky pre čerpanie pomoci z fondov Európskej únie pre sektor životného prostredia na roky 2007- 2013.“⁴³ Stratégia tohto operačného programu predstavuje priblíženie Slovenskej republiky k priemeru 15 najvyspelejších krajín EÚ prostredníctvom

⁴² NSRR SR 2007-2013: *Doprava*. [online]. [cit. 9.12.2011]. Dostupné na internete: < <http://www.nsrr.sk/operacne-programy/doprava/> >

⁴³ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky: *Operačný program Životné prostredie*. [online]. [cit. 17. 11. 2011]. Dostupné na internete: < <http://www.opzp.sk/downloadfile/opzp-verzia-3.0/op-zp-verzia-3-0.pdf> >

ochrany životného prostredia a posilnenia enviromentálnej infraštruktúry, ktorá zahŕňa siete a zásobárne vody, skládky odpadu, filtre a ďalšie technické prvky za účelom zachovania a zlepšenia stavu prírodného prostredia na Slovensku.

❖ **Operačný program Výskum a vývoj** – orientuje sa na podporu výskumu a vývoja za pomoci vysokého školstva, vznik inovatívnych malých a stredných podnikov, zvýšenie investícií do technického rozvoja, zintenzívnenie poznatkov a inovácií v Slovenskej republike.⁴⁴ Tento operačný program je v súčasnosti v oblasti vysokého školstva implementovaný napríklad na Ekonomickej univerzite v Bratislave, kde je v rámci jeho jednotlivých prioritných osí financovaná modernizácia vzdelávacieho centra Ekonomickej univerzity v obci Virt v okrese Komárno a na Národohospodárskej fakulte bolo zriadené Centrum excelentnosti so siedmimi špecializovanými laboratóriami. Oba projekty sú spolufinancované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

❖ **Operačný program Vzdelávanie** – sa sústreďuje na zlepšenie vzdelávacieho systému a jeho lepšiu adaptabilitu na trh práce. Jednotlivé opatrenia sú zamerané na zvyšovanie kvality vzdelania študentov a ich lepšie uplatňovanie v súčasnej vedomostnej spoločnosti.⁴⁵

❖ **Operačný program Bratislavský kraj** – hlavnou prioritou OP Bratislavský kraj je budovanie konkurencieschopného a atraktívneho regiónu zavádzaním inovácií a progresívnych technológií v malých a stredných podnikoch, znižovaním energetickej náročnosti týchto podnikov a znižovaním ich dopadov na životné prostredie.⁴⁶ V súčasnosti prebieha v rámci tohto operačného programu výzva na zavádzanie a rozvoj informačných technológií v malých a stredných podnikoch. Výzva je určená začínajúcim malým a stredným podnikateľom v Bratislavskom kraji a predpokladaný dátum jej ukončenia je stanovený na koniec apríla 2012.

❖ **Operačný program Zdravotníctvo** – jeho zámerom je čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov pre oblasť zdravotníctva a približovanie úrovne zdravotnej starostlivosti v SR k vyspelým štátom EÚ. K prioritám tohto operačného

⁴⁴ Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ: *Operačný program výskum a vývoj*. [online] [cit. 18. 11. 2011]. Dostupné na internete: < <http://www.asfeu.sk/operacny-program-vyskum-a-vyvoj/op-vyskum-a-vyvoj/> >

⁴⁵ Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ: *Operačný program Vzdelávanie*. [online]. [cit. 20. 11. 2011]. Dostupné na internete: < <http://www.asfeu.sk/operacny-program-vzdelavanie/operacny-program-vzdelavanie/> >

⁴⁶ Enterprise europe network: *Financovanie inovácií z nenávratných zdrojov*. [online]. [cit. 20. 11. 2011.] Dostupné na internete: < http://www.nadsme.sk/files/BISMES_Brozura_nenavratne_web_0.pdf >

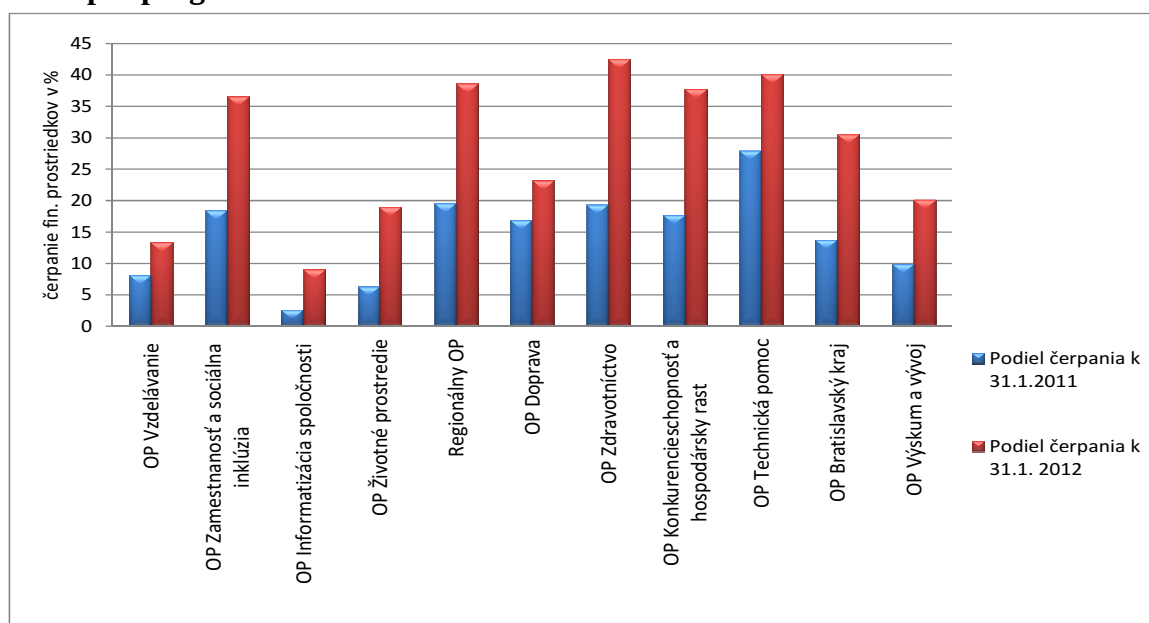
programu patrí modernizácia nemocníc, podpora zdravia obyvateľstva a technická pomoc.⁴⁷

❖ **Operačný program Informatizácia spoločnosti** - prostredníctvom tohto operačného programu je financovaná informatizácia spoločnosti, digitalizácia fondových inštitúcií a podpora širokopásmového internetu. Globálnym cieľom je vytvoriť inkluzívnu informačnú spoločnosť elektronizáciou verejnej správy, rozvojom pamäťových inštitúcií a rozširovaním širokopásmového internetu.⁴⁸

❖ **Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia** – tento operačný program sa zameriava na zvyšovanie a udržiavanie zamestnanosti a kvality ľudského kapitálu, vznik nových pracovných miest a začleňovanie sociálne znevýhodnených skupín obyvateľstva do pracovného života.⁴⁹

❖ **Operačný program Technická pomoc** – je nástrojom pre čerpanie finančných zdrojov zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu pre efektívne riadenie a implementáciu všetkých operačných programov v programovom období 2007-2013.⁵⁰

Graf č. 4: Čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu pre programové obdobie 2007-2013 v rokoch 2011 a 2012

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z internetového portálu monitoring fondov. eu, [cit. 7.2. 2012] dostupné na internete: < <http://www.monitoringfondov.eu/section.php?cerpanie> >

⁴⁷ Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. *Čo je Operačný program zdravotníctvo*. [online]. [cit. 23.11.2011]. Dostupné na internete: < <http://opz.health-sf.sk/co-je-opz> >

⁴⁸ EurActiv: *Operačný program Informatizácia spoločnosti 2007-2013*. [online]. [cit. 26. 11. 2011]. Dostupné na internete: < http://www.euractiv.sk/informacna-spolocnost/zoznam_liniek/operacny-program-informatizacia-spolocnosti-2007---2013 >

⁴⁹ Eurofondy: *Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia*. [online] [cit. 9.12.2011]. Dostupné na internete: < <http://eurofondy.webnode.sk/op-http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=98311zamestnanost-a-socialna-inkluzia/> >

⁵⁰ MDVRR SR: *Operačný program Technická pomoc*. [online] [cit. 9.12.2011]. Dostupné na internete: < <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=98311> >

Na konci januára 2012 mal najefektívnejšie čerpanie finančných prostriedkov z eurofondov operačný program Zdravotníctvo s podielom na finančnom záväzku pre programové obdobie 2007-2013 42,49%. V porovnaní s rokom 2011 došlo v tomto operačnom programe k viac ako zdvojnásobeniu podielu na čerpaní z eurofondov. K ďalším relatívne úspešným operačným programom ku koncu januára 2012 patrili OP Technická pomoc, Regionálny OP a OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia. OP Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, ktorý je najvýznamnejším operačným programom pre podporu podnikania na Slovensku, bol taktiež v čerpaní finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu relatívne úspešný s podielom na finančnom záväzku takmer 40% a s viac ako 2-násobným medziročným rastom.

1.4.5 Špecifické formy podpory podnikania

K menej rozšíreným, neformálnym zdrojom podnikania patria Business Angels, rizikový kapitál a financovanie prostredníctvom rodiny a priateľov. Ide o alternatívne zdroje kapitálu, ktoré dopĺňajú tradičné nástroje financovania podnikov.

Business Angels je organizácia združujúca úspešných podnikateľov, ktorí sa rozhodnú investovať časť svojich nadobudnutých finančných prostriedkov, skúseností a kontaktov do malých a stredných podnikov s vysokým potenciálom rastu. Business Angels investujú peniaze v počiatočných fázach podnikania a stávajú sa tak kľúčovým faktorom budúceho vývoja začínajúceho podniku.

Napriek tomu, že obchodní anjeli sa v priebehu posledných rokov začali vo výraznej miere zoskupovať do organizácií na národnej aj medzinárodnej úrovni, tento typ investovania je stále považovaný za relatívne neformálny.⁵¹

Na európskej úrovni je to organizácia European Business Angel Network (EBAN- Európska sieť obchodných anjelov), ktorá vznikla v roku 1998. V súčasnosti je v Európe približne 125 000 aktívnych obchodných anjelov, pričom najväčšie zastúpenie majú vo Veľkej Británii, Nemecku a vo Francúzsku. V Slovenskej republike pôsobí Slovak Business Angels Network (SBAN), jej hlavným poslaním je propagácia tohto typu financovania medzi podnikateľmi a vzájomné prepojenie investorov a podnikov.⁵²

⁵¹ MATHONEN, P; MEYER, T. *J- curve exposure. Managing a portfolio of venture capital and private equity funds*. West Sussex: Wiley finances. 2007. s. 28. ISBN 978- 0- 470- 03327- 2.

⁵² SPIŠÁKOVÁ, E. *Rizikový kapitál – inovatívny finančný nástroj*. Finančné trhy – odborný mesačník pre teóriu a prax finančných trhov [elektronický zdroj]. Bratislava: Derivat, 2010. ISSN 1336-5711, 2010, č. December. Dostupné na internete: <http://www.derivat.sk/files/2010casopis/2010_Dec_Spisakova.doc>.

V slovenských podmienkach táto forma investovania zatiaľ nemá silnú tradíciu, s harmonizáciou slovenskej legislatívy s európskou sa však dá predpokladať rozvoj domácich aj zahraničných Business Angels.⁵³

Rizikový kapitál je druhým špecifickým a veľmi rizikovým nástrojom využívaným ako alternatívny zdroj financovania podnikov. Ak je podnik úspešný, investorovi sa jeho investícia niekoľkonásobne vráti, ak nie, investor o všetok svoj vložený kapitál príde, zatiaľ čo pri komerčných či bankových inštitúciách musí podnikateľ splatiť celú požičanú sumu aj s úrokmi bez ohľadu na jeho úspech či neúspech.

Podobne ako Business Angels, aj rizikový kapitál sa vo väčšine prípadov využíva na financovanie rýchlo sa rozvíjajúcich začínajúcich malých a stredných podnikov. Keďže investori podstupujú značnú mieru rizika, v procese investovania si veľmi starostlivo vyberajú, do ktorého podniku vložia svoje financie. Tento postup zahŕňa podrobné prehodnotenie podnikateľských plánov spoločností uchádzajúcich sa o rizikový kapitál.

Rizikový kapitál môžeme v najširšom chápaní rozdeliť do týchto typov financovania⁵⁴:

- **Predštartovné financovanie** (*seed capital*) – investovanie vo veľmi skorých fázach podniku, často ešte pred začiatkom fungovania spoločnosti. Spomedzi všetkých typov rizikového kapitálu ide o najrizikovejšie investovanie
- **Štartovné financovanie** (*start – up capital*) – investovanie do podniku v jeho prvej fáze pôsobenia na trhu, podnik nedosahuje žiadne alebo minimálne zisky
- **Financovanie začiatočného rozvoja** (*early stage development capital*) – spojenie predštartovného a štartovného financovania, investovanie do mierne fungujúceho podniku za účelom jeho rastu a rozvoja
- **Rozvojové financovanie** (*expansion capital*) – investor vstupuje do relatívne zabehnutej spoločnosti, ktorá ešte nemá dostatočný kapitál na rozvoj svojho potenciálu
- **Záchrané financovanie** (*rescue capital*) – ide o záchranu podniku, ktorý je na hranici prežitia na trhu, spája sa s ďalšími typmi rizikového kapitálu
- **Náhradné financovanie** (*debt replacement capital*) podnik má príliš veľké úverové zaťaženie a jeho záchrana je možná len zvýšením základného imania, zlepši sa tak kapitálová štruktúra podniku

⁵³ STRÁŽOVSKÁ, Ľ; STRÁŽOVSKÁ, H; KROŠLÁKOVÁ, M. *Podnikanie formou rodinných podnikov*. Bratislava: Sprint dva, 2008. s. 24. ISBN 978- 80- 969927- 0- 6.

⁵⁴ CHOVANCOVÁ, B: *Investičné a hypotekárne bankovníctvo*. Bratislava: Iura Edition. S 83-85. 2008. ISBN 978- 80- 8078- 223- 8.

- **Manažérske odkúpenia** - zaradujeme sem management buy-in (odkúpenie firmy externým manažmentom), management buy-out (odkúpenie firmy vlastnými manažérmi) a BIMBO – kombinácia týchto dvoch foriem. Ide o vysoké investície do úspešnej spoločnosti, tento typ rizikového kapitálu je pre investora najmenej riskantný, a práve preto medzi investormi najviac obľúbený
- **Financovanie akvizícií (acquisition capital)** – investície sú využité na nákup inej spoločnosti, prípadne inej časti spoločnosti
- **Mezzanine** – poskytnutie „kvázi kapitálu“ za účelom dočasného prefinancovania akvizícií

Každý z typov rizikového kapitálu sa vyznačuje odlišnou dobou návratnosti investícií, investovanou sumou, očakávaným výnosom investora a rizikom, ktoré sa spája s počtom spoločností ponúkajúcich daný druh financovania.

Tabuľka č.2: Vlastnosti jednotlivých typov investícií rizikového kapitálu

Typ investície	Doba trvania (roky)	Veľkosť investície (mil. Kč)	Očakávaný výnos (% p.a.)	Percento spoločností ponúkajúcich tento typ financovania
Predštartovná	7-12	0,2-4	až 100%	1-2%
Štartovná	5-10	4-20	35-50%	5%
Začiatková fáza	4-7	10-40	30%	10%
Expanzívna fáza	2-5	20-80	25%	50%
Manažérske odkúpenia	2-4	200-1000	20-25%	100%

Zdroj: CHOVANCOVÁ, B: *Investičné a hypotekárne bankovníctvo*. Bratislava: Iura Edition. s86. 2008. ISBN 978- 80- 8078- 223- 8.

Dĺžka trvania investície sa odvíja od typu investície, čím je podnik v pokročilejšom štádiu pôsobenia na trhu, tým je riziko investície nižšie. S klesajúcim rizikom klesá doba trvania investície a očakávaný výnos a rastie veľkosť investície. S veľkosťou rizika tiež súvisí rozšírenosť daného typu investície, najviac obľúbené sú manažérske odkúpenia, pri ktorých investície smerujú do už zabehnutých úspešných podnikov, zatiaľ čo v predštartovnej fáze podniku ponúka financovanie len 1-2% spoločností.

Na Slovensku pôsobia 3 organizácie rizikového kapitálu⁵⁵:

- spoločnosť Fond fondov
- Slovenská asociácia rizikového kapitálu
- Slovak American Enterprise Fund

Rizikový kapitál však na Slovensku nemá vytvorenú pevnú tradíciu, pretože podnikatelia sa obávajú práve rizika a prípadného neúspechu projektu, navyše v spoločnosti chýba prepojenie najdôležitejších subjektov – univerzít, podnikateľov, mimovládnych organizácií, vlády a médií.⁵⁶

1.4.6 Bankové zdroje

Získavanie úverov je pre malých a stredných podnikateľov na slovenskom trhu zložité, bez toho, aby sa podnikateľ zaručil nehnuteľnosťou, sú úverové zdroje ťažko dostupné, úrokové sadzby stanovené komerčnými bankami príliš vysoké a pre malých a stredných podnikateľov nie je jednoduché splniť všetky vstupné podmienky týchto inštitúcií.

Napriek tomu sú bankové zdroje jednou z alternatív financovania malých a stredných podnikov na Slovensku, niektoré z nich sú v závislosti od charakteru činnosti a fázy rozvoja podnikov relatívne dostupné, najmä krátkodobé a strednodobé úvery.⁵⁷

Finančné zdroje z úverov charakterizujeme ako „*návratné peňažné vzťahy, t.j. vzťahy, pri ktorých veriteľ poskytuje konkrétne hodnoty na dočasné používanie.*“⁵⁸ Pri získaní úveru podnik teda získa od veriteľa externé zdroje na dočasné použitie a svoj dlh sa zaväzuje splatiť vo vopred dohodnutom termíne a forme.⁵⁹

Najvšeobecnejšou formou členenia úverov je ich členenie podľa doby, na ktorú sa úver poskytuje, s dobou splatnosti úzko súvisí riziko veriteľa. Na základe lehoty splatnosti úveru teda rozlišujeme nasledujúce formy úverov.

⁵⁵ Podnikateľ a rizikový kapitál? In Podnikam.sk [online]. 13. 7. 2010. [cit. 2.2. 2012] Dostupné na internete: < <http://www.podnikam.webnoviny.sk/financovanie/podnikatel-a-rizikovy-kapital-/15682> >

⁵⁶ TUČEKOVÁ Z, ŠTEFUNKO, I: Rizikový kapitál – slovenská fatamorgána.[online] In E- trend. 13.2.2011. [cit. 3.2. 2012].Dostupné na internete:< <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/rizikovy-kapital-slovenska-fatamorgana-2.html> >

⁵⁷ STRÁŽOVSKÁ, H. a kol. 2007. *Malé a stredné podniky. Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint, 2007. s. 195. ISBN 978-80-89085-64-4

⁵⁸ STRÁŽOVSKÁ, H. a kol. 2007. *Malé a stredné podniky. Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint, 2007. s. 186. ISBN 978-80-89085-64-4

⁵⁹ VLACHYNSKÝ, K: *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition. 2009. s. 222. ISBN: 978- 80- 8078-258- 0

Tabuľka č. 3: Členenie úverov podľa doby ich splatnosti

Dlhodobé a strednodobé úvery	Krátkodobé úvery
Obligácie	Obchodný úver
Finančné úvery	Stále a nestále pasíva
Dodávateľské úvery	Bankové úvery
Osobitné formy úverov:	Komerčné papiere
• Lízing	Preddavky
• Forfaiting	Faktoring
• Franchising	

Zdroj: VLACHYNSKÝ, K: *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition, 2009. s. 170. ISBN: 978- 80- 8078-258- 0

Dlhodobé a strednodobé úvery

Obligácie definujeme ako zastupiteľné cenné papiere, pri ktorých má majiteľ obligácie právo požadovať splatenie dlženej čiastky a vyplácanie úrokov a povinnosťou emitenta je toto právo uspokojiť.⁶⁰

Finančné úvery sa poskytujú na základe úverovej zmluvy medzi veriteľom (banka, podnikateľský subjekt alebo súkromná osoba) a dlžníkom.⁶¹

Dodávateľské úvery poskytujú dodávatelia veľkých investičných celkov, pričom dávajú súhlas k odkladu zaplatenia poskytnutej dodávky v podobe dodaného tovaru alebo služby o určitú vopred stanovenú dobu.⁶²

Osobitné formy úverov:

- **lízing** – ide o dlhodobý prenájom hmotných alebo nehmotných vecí, pričom k prevodu vlastníctva dochádza až po ukončení kontraktu a splatení ceny predmetu lízingu⁶³
- **forfaiting** – odkúpenie strednodobých a dlhodobých pohľadávok forfaitérom, na ktorého prechádzajú všetky riziká spojené s obchodovaním⁶⁴
- **franšízing** – forma podnikania založená na zmluvnom vzťahu medzi franšízou a franšízantom. Franšízer poskytne nezávislému podniku možnosť, aby pôsobil na trhu pod jeho obchodným menom.⁶⁵

⁶⁰ HRDÝ, M; HOROVÁ, M: *Finance podniku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 54. ISBN: 978- 80- 7357-492- 5.

⁶¹ VLACHYNSKÝ, K: *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition. 2009. s. 180. ISBN: 978- 80- 8078-258- 0

⁶² HRDÝ, M; HOROVÁ, M: *Finance podniku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 63. ISBN: 978- 80- 7357-492- 5.

⁶³ ČERNOHORSKÝ, J; TEPLÝ, P: *Základy financí*. Praha: Grada Publishing. 2011. s. 271. ISBN 978- 80- 247- 3669- 3

⁶⁴ ČERNOHORSKÝ, J; TEPLÝ, P: *Základy financí*. Praha: Grada Publishing. 2011. s. 234. ISBN 978- 80- 247- 3669- 3

⁶⁵ VLACHYNSKÝ, K: *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition. 2009. s. 222. ISBN: 978- 80- 8078-258- 0

Krátkodobé úvery

Obchodný úver je najstaršou formou úveru, označujeme ho aj ako nebankový úver, pretože ide o úverový vzťah medzi nebankovými subjektmi. Pri tomto type úveru dodávateľ dodá odberateľovi tovar alebo službu a odberateľ zaplatí za záväzok až po uplynutí dohodnutej lehoty.⁶⁶

Stále a nestále pasíva – patria sem záväzky voči zamestnancom a záväzky voči štátnemu, resp. miestnemu rozpočtu.⁶⁷

Bankové úvery - podnik si berie bankový úver z obchodnej banky v prípade, ak nemá dostatok vlastných finančných zdrojov. Pred uzatvorením zmluvného vzťahu musí podnik preukázať svoju schopnosť splatiť daný úver predložením požadovaných podkladov.⁶⁸

Komerčné papiere - veľké spoločnosti ich umiestňujú na finančné trhy buď priamo, alebo prostredníctvom sprostredkovateľa, zaväzujú sa v určenom termíne splatiť kupujúcemu stanovenú čiastku.⁶⁹

Preddavky – odberateľ poskytne dodávateľovi preddavok ešte pred začiatkom výrobného procesu, odberateľ tak získa bezúročné finančné prostriedky. Podmienky poskytnutia preddavku závisia od postavenia oboch partnerov, ich kapitálovej sily a celkovej situácie na trhu.⁷⁰

Faktoring – ide o odkúpenie krátkodobých pohľadávok faktoringovou spoločnosťou, pri pravom faktoringu odkupuje pohľadávku banka, pričom preberá všetky riziká vyplývajúce z pohľadávky. Pri nepravom faktoringu nesie všetky riziká komitent.⁷¹

⁶⁶ VLACHYNSKÝ, K: *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition. 2009. s. 195. ISBN: 978- 80- 8078-258- 0

⁶⁷ VLACHYNSKÝ, K: *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition. 2009. s. 200-201. ISBN: 978- 80- 8078-258- 0

⁶⁸ HRDÝ, M; HOROVÁ, M: *Finance podniku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s.66. ISBN: 978- 80- 7357-492- 5.

⁶⁹ HRDÝ, M; HOROVÁ, M: *Finance podniku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s.74. ISBN: 978- 80- 7357-492- 5.

⁷⁰ VLACHYNSKÝ, K: *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition. 2009. s. 207. ISBN: 978- 80- 8078-258- 0

⁷¹ ČERNOHORSKÝ, J; TEPLÝ, P: *Základy financí*. Praha: Grada Publishing. 2011. s. 233. ISBN 978- 80- 247- 3669- 3

2 Cieľ práce

Cieľom diplomovej práce je podrobná analýza finančných a nefinančných podporných programov malého a stredného podnikania na Slovensku.

Čiastkové ciele:

- teoretická analýza finančných a nefinančných podporných programov malého a stredného podnikania na Slovensku podporená primárnym výskumom
- objasnenie miery vplyvu nástrojov štátnej politiky na zamestnanosť v malých a stredných podnikoch
- zistenie očakávaní malých a stredných podnikateľov na Slovensku od štátnej podpory podnikania
- overenie existencie vzťahu medzi veľkosťou podnikov a čerpaním finančných prostriedkov z fondov Európskej únie

Stanovujeme 3 hypotézy, ktorých platnosť bude overená v analytickej časti práce:

- H1: viac ako 70% z našej vzorky malých a stredných podnikateľov na Slovensku očakáva od štátnej podpory podnikania zníženie administratívneho a daňovo- odvodového zaťaženia
- H2: viac ako 50% z našej vzorky malých a stredných podnikateľov na Slovensku nie je v kontakte so žiadnou inštitúciou zameranou na podporu podnikania
- H3: čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie je závislé od veľkosti podnikov

3 Metodika práce a metódy skúmania

3.1 Charakteristika skúmaných objektov

Cieľovou skupinou zberu dát pre analytickú časť diplomovej práce bola skupina podnikateľov pôsobiacich v podnikoch s počtom zamestnancov od 1 do 249 so sídlom spoločnosti v jednom z ôsmich krajov Slovenskej republiky. V dotazníku každý respondent označil jednu z troch skupín podnikov podľa počtu zamestnancov, a tak definoval kategóriu svojho podniku – mikropodnik, malý podnik alebo stredne veľký podnik. Podniky boli podľa oblasti pôsobenia rozdelené do 9 kategórií, a to finančné a poisťovacie činnosti, informačné a komunikačné technológie, logistika, priemyselná výroba, stavebníctvo a reality, ubytovacie, stravovacie a rekreačné služby, veľkoobchod a maloobchod, vzdelávanie a zdravotníctvo a ostatné činnosti.

3.2 Spôsob získavania údajov a ich zdroje

Pre vypracovanie teoretickej časti diplomovej práce bolo potrebné štúdium a získanie údajov a informácií z domácej a zahraničnej odbornej literatúry a internetových zdrojov týkajúcich sa podpory podnikania na Slovensku.

Pre získanie údajov k analytickej časti diplomovej práce bola použitá metóda dotazovania prostredníctvom elektronického formulára vytvoreného v elektronickej službe Google Dokumenty a umiestneného na webe. Elektronický formulár v službe Google dokumenty bol pre potreby výskumu vybraný preto, že ide o efektívny a časovo nenáročný spôsob získavania údajov a v porovnaní s ostatnými službami elektronického dopytovania dostupnými na internete v sebe spája výhody neobmedzeného množstva respondentov bez časového ohraničenia trvania výskumu a zároveň je prístup k nemu úplne zadarmo.

V rámci elektronického výskumu bol vytvorený štruktúrovaný dotazník so 14 otázkami zameraný na podporu podnikania na Slovensku. V dotazníku boli použité alternatívne aj selektívne typy otázok a pre zistenie očakávaní podnikateľov od štátu pri podpore podnikania bola vytvorená škálová otázka.

Prostredníctvom oslovovacieho emailu bolo v mesiacoch február- marec 2012 náhodným výberom prostredníctvom e-mailu oslovených 550 malých a stredných podnikateľov, pričom dotazník vyplnilo 104 z nich, čo predstavuje celkovú návratnosť 18,9%. Za pomoci služby Dokumenty Google bolo možné priebežne sledovať návratnosť dotazníkov a to tak, že po každom vyplnení dotazníka respondentom bol zadávateľovi dotazníka automaticky emailom odoslané upozornenie o vyplnení.

3.3 Použité metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov

Po zhromaždení potrebných údajov prostredníctvom elektronického výskumu nasledovala kontrola úplnosti a správnosti odpovedí získaných dotazovaním respondentov. Keďže pre výskum bol použitý štruktúrovaný dotazník s otázkami s uzavretým počtom odpovedí, kontrola správnosti odpovedí bola relatívne jednoduchá. Po vykonaní kontroly správnosti vyplnených dotazníkov nasledovalo triedenie a zoradovanie údajov za účelom ich ďalšieho využitia v procese vyhodnocovania výsledkov výskumu.

V ďalšej fáze prebehla analýza údajov, pričom boli tieto údaje a javy spracované do prehľadných grafov a tabuliek. Každá odpoveď v dotazníku bola graficky vyhodnotená a získané dáta boli následne popísané a interpretované.

Vyhodnotenia jednotlivých odpovedí predstavovali čiastkové závery výskumu a zároveň bola overená správnosť testovaných hypotéz pre zistenie toho, či vyzbierané údaje vyhoveli vopred stanoveným predpokladom. V tejto časti výskumu boli získané výsledky porovnané so stanovenými cieľmi výskumu. Vyhodnotenie individuálnych odpovedí a overenie správnosti hypotéz bolo východiskom pre stanovenie celkových záverov a odporúčaní týkajúcich sa skúmaného problému.

4 Výsledky práce a diskusia

V kapitole Výsledky práce sa zaoberáme analýzou a interpretáciou výsledkov elektronického výskumu o podpore podnikania na Slovensku uskutočneného medzi malými a strednými podnikateľmi v mesiacoch február- marec 2012.

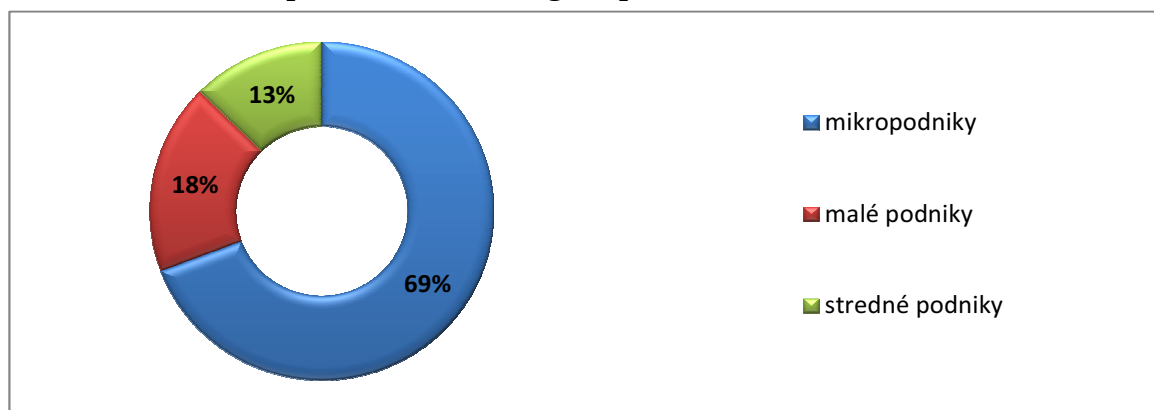
V úvodnej časti sme rozdelili podniky do troch skupín na mikropodniky, malé a stredné podniky a predstavili sme ich štruktúru podľa 9 oblastí pôsobenia a miesta ich sídla. Ďalej sme sa venovali prijímaniu zamestnancov v podnikoch, získavaniu prostriedkov z eurofondov, spolupráci podnikateľov so špecializovanými a bankovými inštitúciami. Očakávania podnikateľov od štátnej podpory podnikania sme zisťovali prostredníctvom škálovej otázky.

V záverečnej časti sme sa zamerali to, ako malí a strední podnikatelia na Slovensku vnímajú dopady hospodárskej krízy v roku 2011, ako hodnotia prístup k informáciám a k finančnej pomoci a zistené údaje sme porovnali so štatistikami členských krajín Európskej únie.

4.1 Kategorizácia podnikov zapojených do výskumu

Vzorka respondentov bola podľa počtu zamestnancov v podnikoch rozdelená na tri skupiny: mikropodniky, malé podniky a stredné podniky.

Graf č.5: Rozdelenie podnikov do 3 kategórií podľa veľkosti zamestnancov

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Z celkového počtu respondentov bolo 69% mikropodnikov s počtom zamestnancov 1-9, 18% malých podnikov s 10-49 zamestnancami a 13% stredných podnikov s 50-249 zamestnancami.

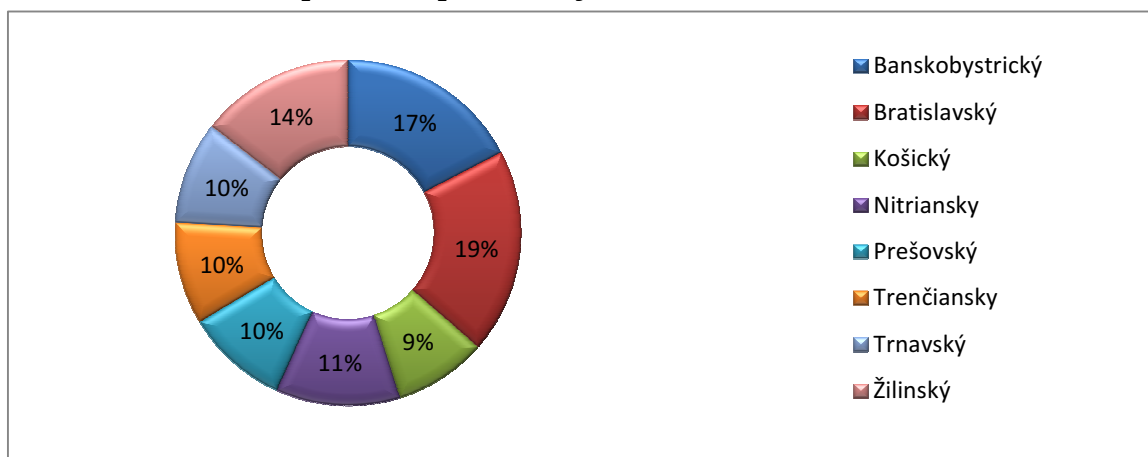
Pre upresnenie dodávame, že respondenti neboli priamo v dotazníku dotazovaní na ich ročný obrát/ bilanciu, ale na túto skutočnosť boli pre potrebu ich správnej kategorizácie

vopred upozornení v oslovovacom e-maili. Ak ich ročný obrat aj ročná bilancia presahovali horné hranice ich kategórie, boli poprosení, aby dotazník nevypĺňali.

4.2 Štruktúra podnikov podľa krajov a oblastí pôsobenia

Prostredníctvom otázok „V ktorom kraji má sídlo Váš podnik?“ a „V akej oblasti podnikáte?“ boli respondenti rozdelení do 8 krajov Slovenskej republiky a do 9 odvetví podnikania a bola tak vytvorená ich štruktúra.

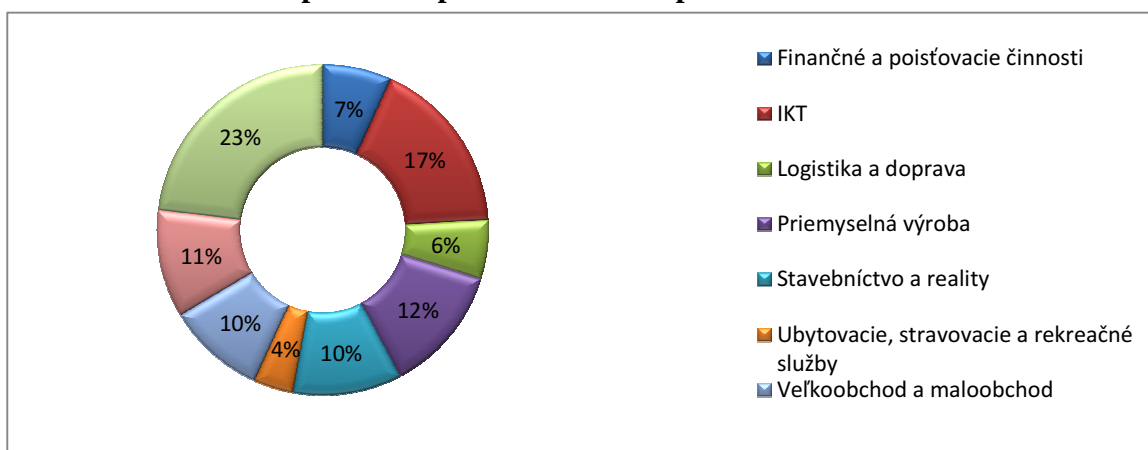
Graf č. 6: Rozdelenie podnikov podľa krajov

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Najviac respondentov sa nám poradilo získať z Bratislavského – 19% podnikov a z Banskobystrického kraja – 17% podnikov, ďalej nasledoval Žilinský kraj so 14%ami a Nitriansky kraj s 11%ami, v Prešovskom, Trnavskom a Trenčianskom kraji bolo zhodne po 10% respondentov a v Košickom kraji malo sídlo 9% podnikov.

Graf č. 7: Rozdelenie podnikov podľa oblastí ich pôsobenia

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

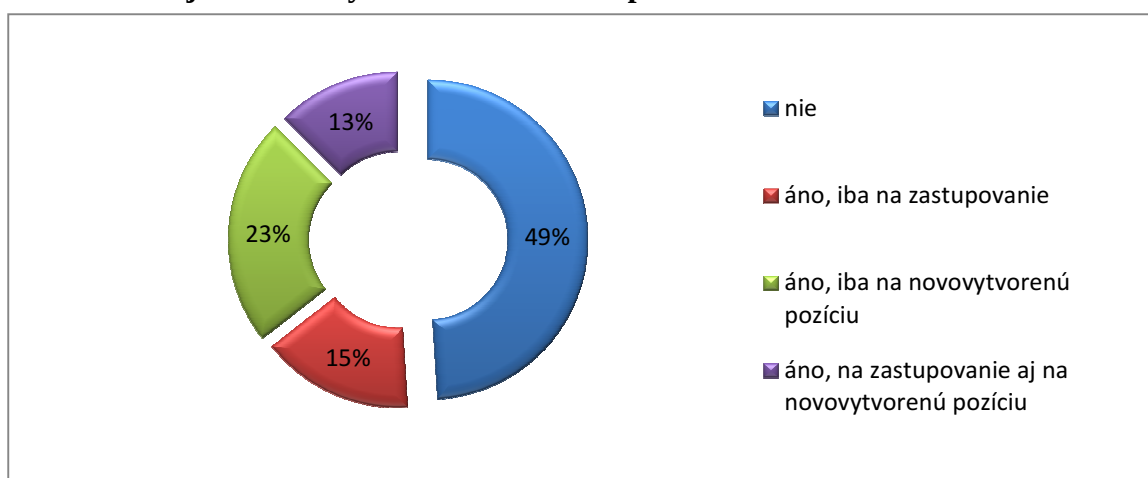
Respondenti boli podľa oblasti podnikania rozdelení do 9 skupín: finančné a poisťovacie činnosti, informačné a komunikačné technológie, logistika a doprava, priemyselná výroba, stavebníctvo a reality, ubytovacie, stravovacie a rekreačné služby,

veľkoobchod a maloobchod, vzdelávanie a zdravotníctvo a ostatné činnosti. Najviac respondentov pôsobilo v oblasti logistiky a dopravy 23% a v oblasti informačných technológií 17%.

4.3 Prijímanie nových zamestnancov v podnikoch v priebehu roku 2011

Vývojom zamestnanosti v podnikoch v priebehu roku 2011 sa zaoberala otázka: „Prijali ste v priebehu roku 2011 nového zamestnanca?“ Respondenti mali na výber zo štyroch odpovedí: áno, iba na zastupovanie; áno, iba na novovytvorenú pozíciu; áno, na zastupovanie aj na novovytvorenú pozíciu; nie.

Graf č. 8: Prijímanie nových zamestnancov v podnikoch v roku 2011

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Ako môžeme v grafe vidieť, 49% podnikov neprijalo v priebehu minulého roka žiadneho zamestnanca, na zastupovanie boli prijatí zamestnanci v 15% podnikov, na novovytvorenú pozíciu boli prijatí zamestnanci v 23% podnikov a 13% dopytovaných podnikov zároveň prijalo zamestnancov na zastupovanie aj vytvorilo novú pracovnú pozíciu.

Zo získaných údajov vyplýva, že celkovo 51% dopytovaných malých a stredných podnikov v roku 2011 prijalo nového zamestnanca a z toho nové pracovné miesta boli vytvorené v 36% podnikov. Malé a stredné podniky sa na celkovej zamestnanosti na Slovensku podieľajú viac ako 70%ami, preto považujeme za dôležité, aby sa štátna podpora intenzívnejšie zamerala na tento segment zamestnávateľov a vytvorila tak priestor pre vytvorenie nových pracovných príležitostí.

4.4 Prijímanie zamestnancov v závislosti od administratívneho a odvodovo- daňového zaťaženia podnikov

Závislosť medzi prijímaním nových zamestnancov v podnikoch a administratívnym zaťažením podnikov bola skúmaná prostredníctvom otázky, či by podnikatelia prijali v roku 2012 nového zamestnanca v prípade, ak by sa znížilo administratívne zaťaženie podnikov zo strany štátu.

Graf č. 9: Prijímanie zamestnancov v podnikoch v závislosti od administratívneho zaťaženia

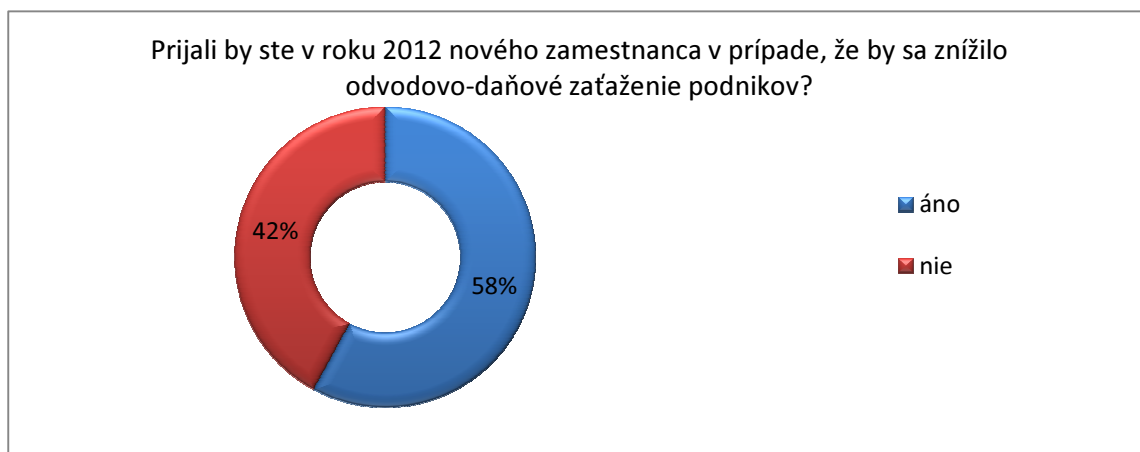

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Na túto otázku odpovedalo 54% respondentov áno a 46% respondentov nie. Takmer polovica opýtaných by v prípade zníženia administratívnych prekážok bola ochotná prijať nového zamestnanca, zatiaľ čo druhú polovicu by toto zníženie pri prijímaní nových zamestnancov neovplyvnilo. V konečnom dôsledku môžeme zhodnotiť, že zníženie administratívneho zaťaženia zo strany štátu by prinieslo zvýšenie zamestnanosti vo viac než polovici podnikov zapojených do výskumu, môžeme ho teda pokladať za významný nástroj štátnej politiky pri znižovaní nezamestnanosti.

Otázka „Prijali by ste v roku 2012 nového zamestnanca v prípade, že by sa znížilo odvodovo-daňové zaťaženie podnikov?“ zisťovala spojitosť medzi daňovo- odvodovým zaťažením podnikov a ich ochotou prijať nových zamestnancov.

Graf č. 10: Prijímanie zamestnancov v podnikoch v závislosti od daňovo-odvodového zaťaženia

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Zníženie daňovo- odvodového zaťaženia by presvedčilo 58% respondentov, aby prijali nového zamestnanca, zatiaľ čo 42% podnikov by pri znížení daňového zaťaženia nového zamestnanca neprijalo.

Z pohľadu týchto dvoch nástrojov štátnej politiky je podľa nášho výskumu pre podniky pri prijímaní nových zamestnancov relevantnejšie zníženie daňovo odvodového zaťaženia. Oba nástroje štátnej politiky sa podľa nášho výskumu do veľkej miery podieľajú na znižovaní nezamestnanosti a patria k významným faktorom podpory podnikania na Slovensku.

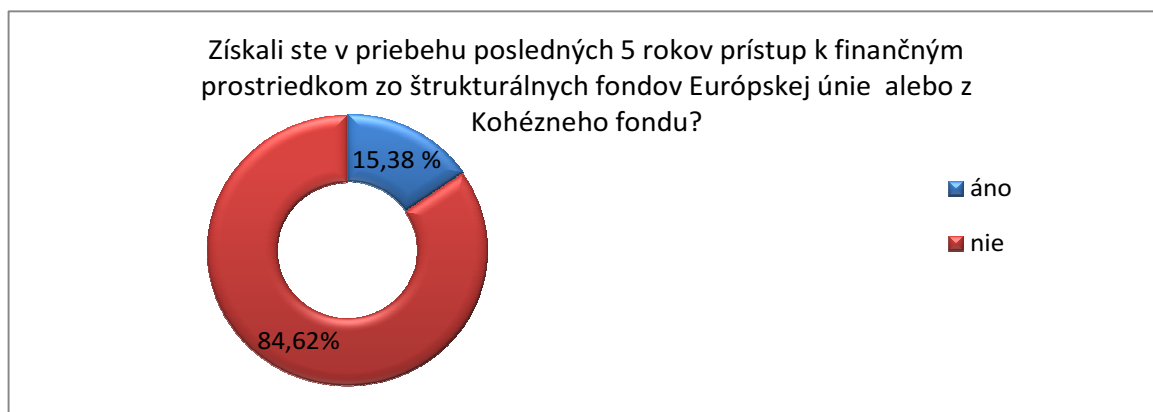
4.5 Získavanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu

V tejto podkapitole sa zaoberáme získavaním finančných prostriedkov malými a strednými podnikmi zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu. V dotazníku sme zisťovali, či podniky v priebehu posledných 5 rokov získali finančné prostriedky prostredníctvom niektorého z týchto fondov.

Na základe údajov publikovaných Európskou komisiou bolo ku koncu januára 2012 v Slovenskej republike nevyčerpaných 20% z celkových finančných prostriedkov pridelených zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu pre programové obdobie 2007-2013.⁷²

⁷² Commission representatives join Action teams in the Member States with the highest youth unemployment to deliver quick results on the ground [online] 14. 2. 2012 . [cit. 9.3. 2012] Dostupné na internete: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/100&type=HTML> >

Graf č. 11: Získavanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

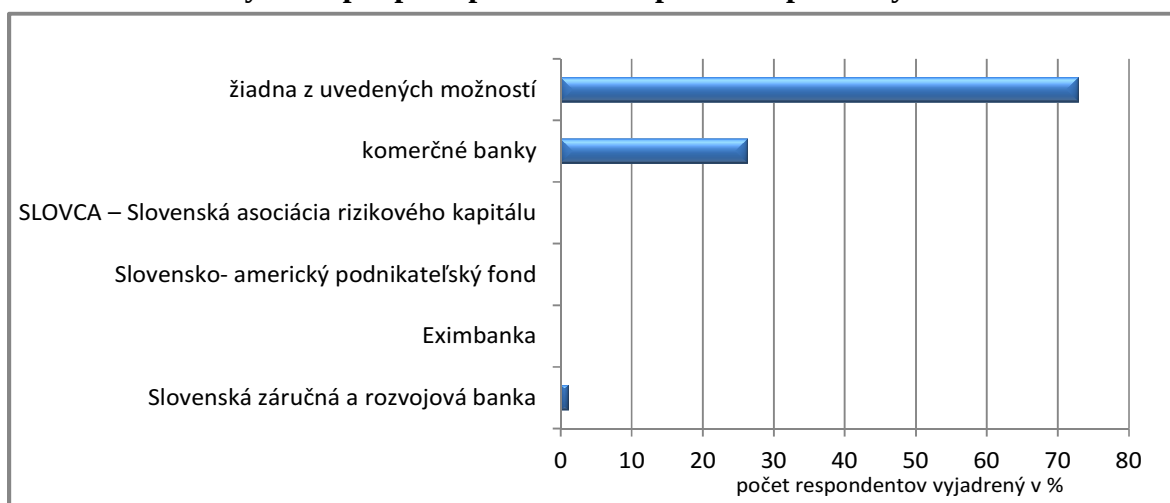
Na základe nášho výskumu 15,38% malých a stredných podnikov získalo od roku 2007, teda od začiatku súčasného programového obdobia, prístup k finančným prostriedkom zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu. Ako už bolo spomínané v teoretickej časti, malé a stredné podniky sa v SR podieľajú na celkovej zamestnanosti vyše 70%ami.

Keďže ide o relevantný segment zamestnávateľov a programové obdobie 2007-2013 sa čoskoro blíži ku koncu, nachádzame tu významný priestor na zlepšenie, čo sa týka čerpania a využívania eurofondov malými a strednými podnikateľmi, a to predovšetkým relokáciou finančných prostriedkov do inovatívnych malých a stredných podnikov, ale aj podporou začínajúcich a mladých podnikateľov. Podľa údajov získaných pre teoretickú časť práce sú najmenej efektívnymi operačnými programami ku koncu januára 2012 OP Informatizácia spoločnosti, OP Vzdelávanie, OP Životné prostredie a OP Výskum a vývoj, preto ďalšou možnosťou je efektívnejšie využívanie eurofondov jednotlivými operačnými programami.

4.6 Poskytovanie úverových prostriedkov a poradenstva pre malé a stredné podniky prostredníctvom špecializovaných inštitúcií

Prístup malých a stredných podnikateľov na Slovensku k úverovým prostriedkom sme overovali tak, že sme sa respondentov opýtali, či v priebehu rokov 2007 až 2011 získali finančné prostriedky od niektorej z vybraných inštitúcií. Pri tejto otázke mali respondenti možnosť výberu zo 6 odpovedí, pričom mohli označiť viacero odpovedí.

Graf č. 12: Získavanie úverových prostriedkov podnikateľmi prostredníctvom vybraných inštitúcií zameraných na podporu podnikania v priebehu posledných 5 rokov

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

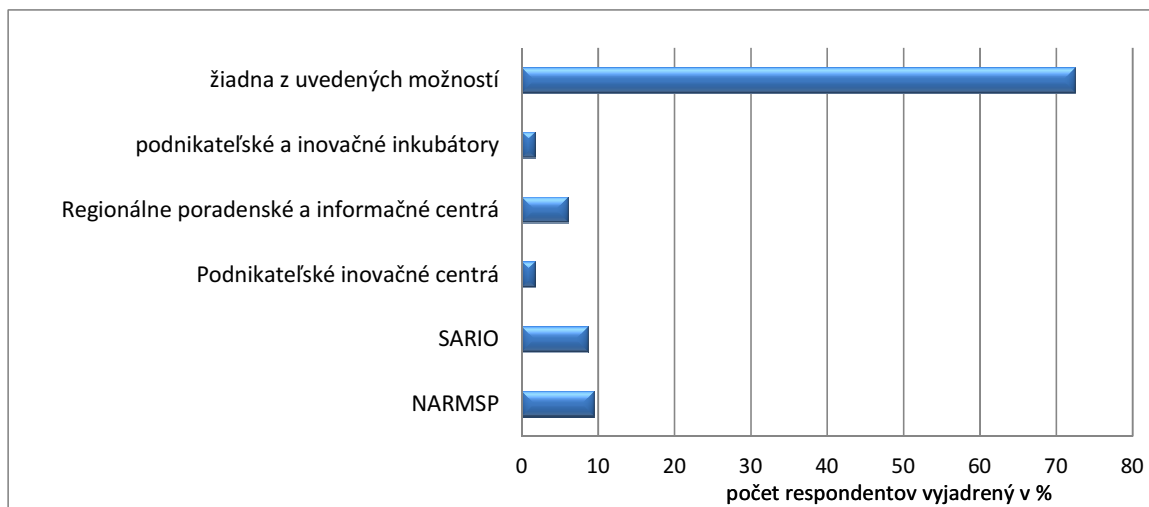
Ako už bolo spomenuté v teoretickej časti našej práce, úverové zdroje patria k alternatívnym zdrojom financovania malých a stredných podnikov. Napriek tomu, že prístup k nim je pre malých a stredných podnikateľov v slovenských podmienkach považovaný za komplikovaný, v našom výskume získalo najviac podnikov úverové prostriedky práve prostredníctvom komerčných bánk, tieto úvery využilo v priebehu rokov 2007 až 2011 26,21% podnikov. Odpoveď „žiadna z uvedených možností“ označilo až 73% respondentov.

Prostredníctvom Slovenskej záručnej a rozvojovej banky čerpalo v priebehu posledných 5 rokov úverové prostriedky iba 1% respondentov a z Eximbanky, Slovensko – amerického podnikateľského fondu a Slovenskej asociácie rizikového kapitálu nezískal finančné prostriedky ani jeden spomedzi 104 respondentov.

Podľa nášho výskumu podnikatelia takmer vôbec nevyužívajú finančné služby týchto bankových inštitúcií, ktoré sa špecializujú na podporu podnikania na Slovensku: Slovenská záručná a rozvojová banka, Eximbanka, Slovensko- americký podnikateľský fond a Slovenská asociácia rizikového kapitálu. Môže to byť zapríčinené ich nedostatočnou propagáciou medzi podnikateľmi, nevýhodnými úverovými podmienkami alebo stanovením príliš vysokých vstupných kritérií, ktoré sú pre väčšinu podnikateľov nesplniteľné.

V rámci poskytovania pomoci pre malých a stredných podnikateľov špecializovanými inštitúciami sme ďalej skúmali, či sú účastníci výskumu v kontakte s niektorou z inštitúcií, ktoré sa zaoberajú poskytovaním poradenstva a podporou podnikania. Pri tejto otázke mali respondenti opäť možnosť označiť viacero odpovedí.

Graf č. 13: Spolupráca malých a stredných podnikov s inštitúciami zameranými na podporu podnikania

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

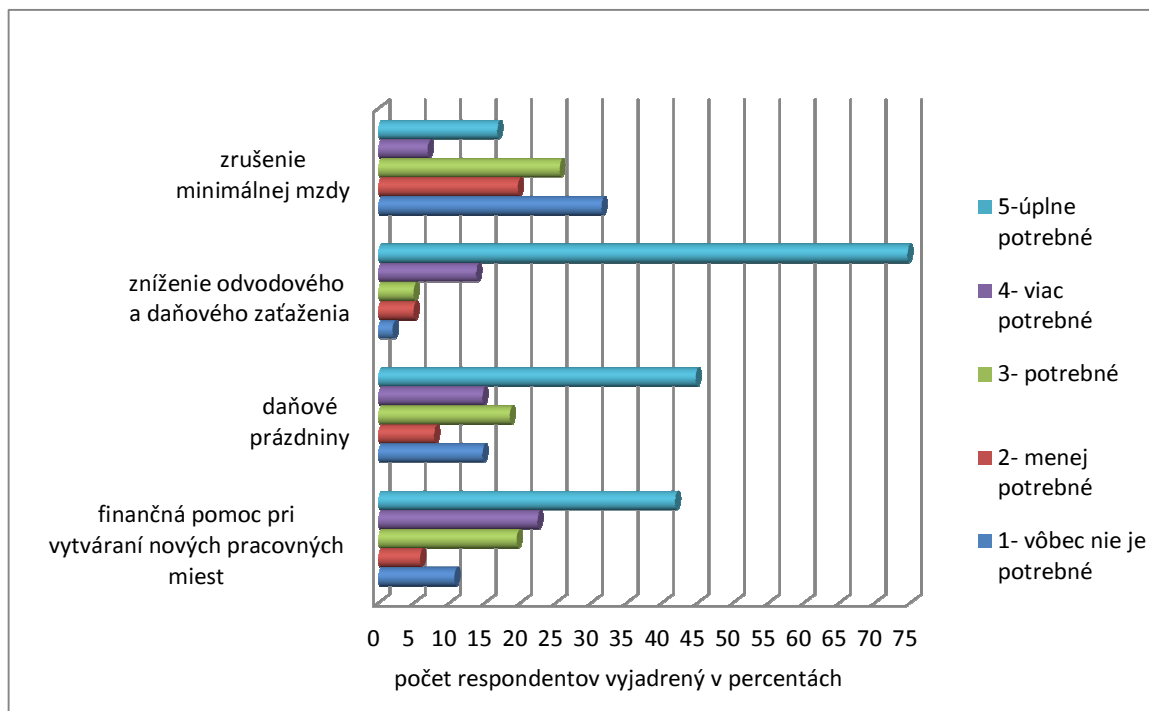
Dotazovaní respondenti najviac spolupracovali s Národnou agentúrou pre rozvoj malého a stredného podnikania a Slovenskou agentúrou pre rozvoj investícií a obchodu, s oboma agentúrami bolo v kontakte takmer 10% podnikov. Ďalej nasledovali Regionálne poradenské a informačné centrá, ktoré boli vo vzájomnom vzťahu so 6% podnikov. Podnikateľské inovačné centrá a podnikateľské a technologické inkubátory zaškrtilo v dotazníku menej ako 2% podnikateľov.

Spolupráca malých a stredných podnikov s uvedenými agentúrami bola relatívne nízka, viac ako 70% z nich nebolo v kontakte so žiadnou z týchto inštitúcií. Podobne ako pri bankových inštitúciách, aj v tomto prípade to môže byť zapríčinené ich nedostatočnou propagáciou na verejnosti, ako aj slabo vypracovanými internetovými stránkami, slabým produktovým portfóliom alebo nezáujmom a sebestačnosťou zo strany podnikateľov.

4.7 Očakávania malých a stredných podnikateľov od štátnej podpory podnikania

Táto podkapitola je venovaná očakávaniam malých a stredných podnikateľov od štátu pri podpore podnikania. Pre lepšiu kvantifikáciu postojov podnikateľov bola v tejto časti dotazníka použitá škálovacia otázka, pri ktorej mali respondenti možnosť ohodnotiť jednotlivé tvrdenia na škále od 1 do 5, kde hodnota 1 znamenala, že danú formu pomoci vôbec od štátu neočakávajú, hodnota 2 vyjadrovala názor menej potrebné, 3- potrebné, 4- viac potrebné a pri hodnote 5 považovali zásah štátu pre danú formu podpory za úplne potrebný.

Graf č. 14: Očakávania podnikateľov od štátu z hľadiska finančnej pomoci

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

V prvej časti tejto podkapitoly sa venujeme očakávaniam podnikateľov od štátu z pohľadu finančnej pomoci, ktorými sú zrušenie minimálnej mzdy, zníženie daňového zaťaženia, daňové prázdny a finančná pomoc pri vytváraní pracovných miest.

Zrušenie minimálnej mzdy považovalo za úplne potrebné 16,67% respondentov, za viac potrebné 19,6% respondentov, potrebné by bolo pre 25,49% podnikateľov, menej potrebné pre 6, 86% podnikateľov a vôbec ho od štátu neočakáva 16,67% malých a stredných podnikateľov.

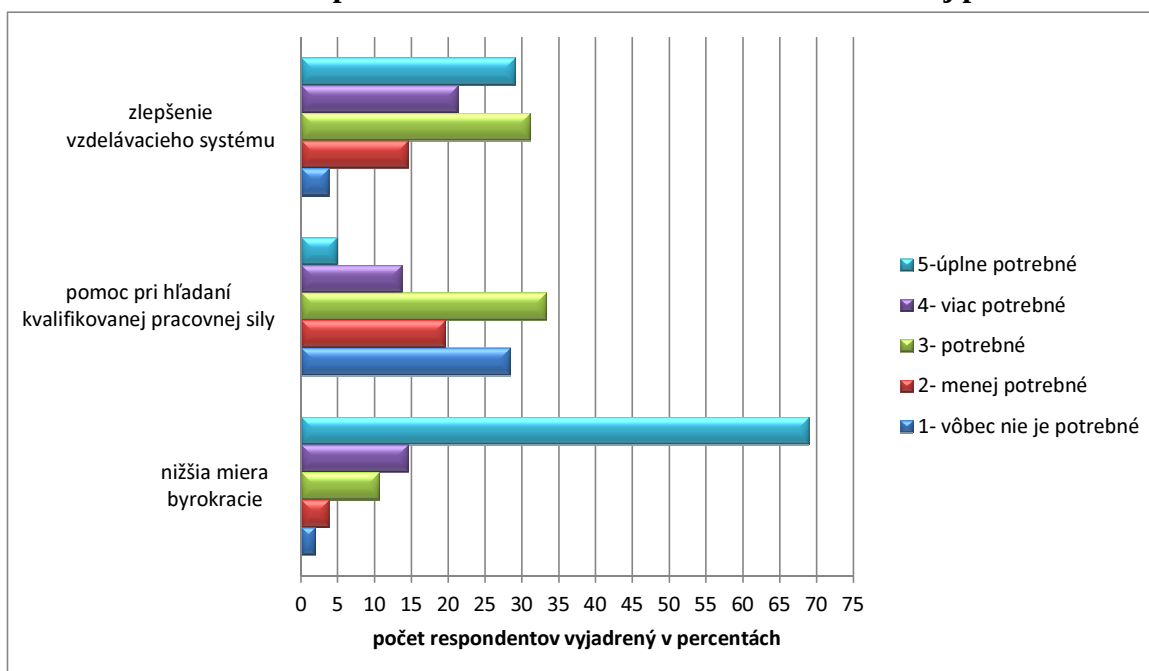
Zníženie odvodového a daňového zaťaženia vníma ako veľmi výraznú bariéru takmer 75% percent účastníkov výskumu, viac potrebné by bolo pre 13,72% respondentov, zhodne po 4,9% opýtaných ho považuje za potrebné a menej potrebné a vôbec ho neočakáva iba 1,96% respondentov.

Daňové prázdny by najviac uvítalo takmer 45% malých a stredných podnikateľov, 14,56% respondentov ich vníma ako viac potrebné, pre 18,45% podnikateľov sú potrebné, menej potrebné sú pre 7,77% účastníkov výskumu a vôbec ich nepovažuje za významné 14,56% dotazovaných podnikateľov.

Finančnú pomoc pri vytváraní nových pracovných miest zo strany štátu vníma ako úplne potrebnú vyše 40% podnikateľov, viac potrebná je pre 22,33% respondentov, za potrebnú ju považuje 19,42% respondentov a menej potrebná a nepotrebná je celkom pre 16,5% dotazovaných.

Ďalej sa venujeme očakávaniam podnikateľov od štátu z hľadiska nefinančnej pomoci.

Graf č. 15: Očakávania podnikateľov od štátu z hľadiska nefinančnej pomoci

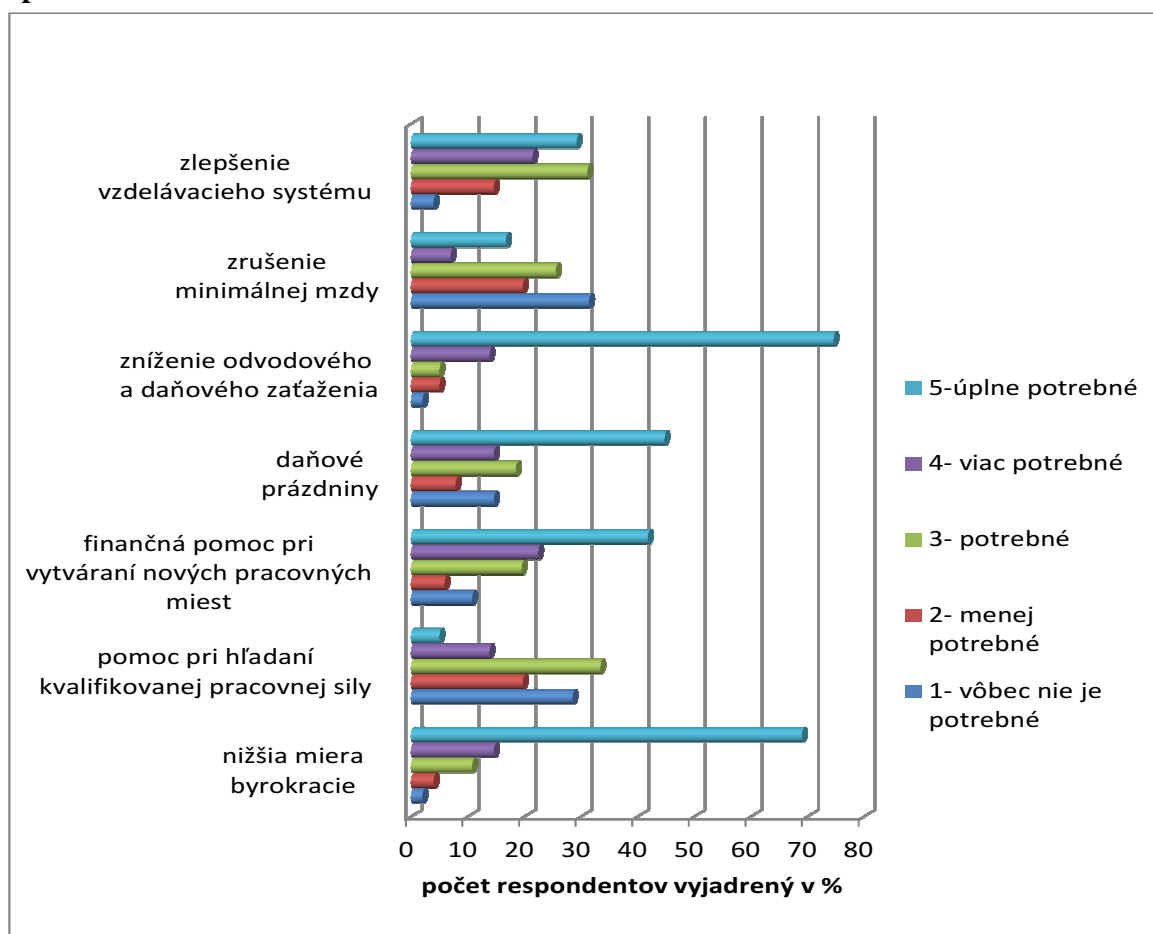
Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Zlepšenie vzdelávacieho systému označila za úplne potrebné tretina respondentov, za viac potrebné ho považuje 21,36% podnikateľov, potrebné je pre 31% podnikateľov, menej potrebné a vôbec nepotrebné je celkom pre 14,56% osôb. Pomoc pri hľadaní kvalifikovanej pracovnej sily veľmi silno očakáva len 4,9% respondentov, zatiaľ čo za potrebnú ju považuje takmer 35% osôb a vôbec ju nepotrebuje 28,43% podnikateľov.

Nižšiu mieru byrokracie očakávalo až takmer 70% malých a stredných podnikateľov v našom výskume, zatiaľ čo iba 2% respondentov ju vôbec neočakávali. Z hľadiska nášho výskumu môžeme mieru byrokracie na Slovensku pre malých a stredných podnikateľov pokladať za kritickú a odstraňovanie administratívnych bariér by malo byť jedným z hlavných krokov štátnej politiky v procese budovania podnikateľského prostredia na Slovensku.

Pre možnosť konečného zhodnotenia očakávaní podnikateľov od štátu sme vytvorili súhrnný prehľad jednotlivých foriem pomoci.

Graf. č. 16: Očakávania podnikateľov od štátu z hľadiska finančnej a nefinančnej pomoci

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Ak vezmeme do úvahy súčet respondentov, ktorí danú oblasť považovali za potrebnú (teda označili možnosť potrebné, viac potrebné alebo úplne potrebné), až 94% respondentov očakávalo nižšiu mieru byrokracie, 93% respondentov zníženie odvodového a daňového zaťaženia a 83,5% finančnú pomoc pri vytváraní nových pracovných miest. Zníženie odvodového zaťaženia a nižšia miera byrokracie zároveň získali najväčší podiel respondentov s označením „najviac potrebné“, pri odvodovom zaťažení to bolo 74,5% respondentov a pri nižšej miere byrokracie 68,9% respondentov.

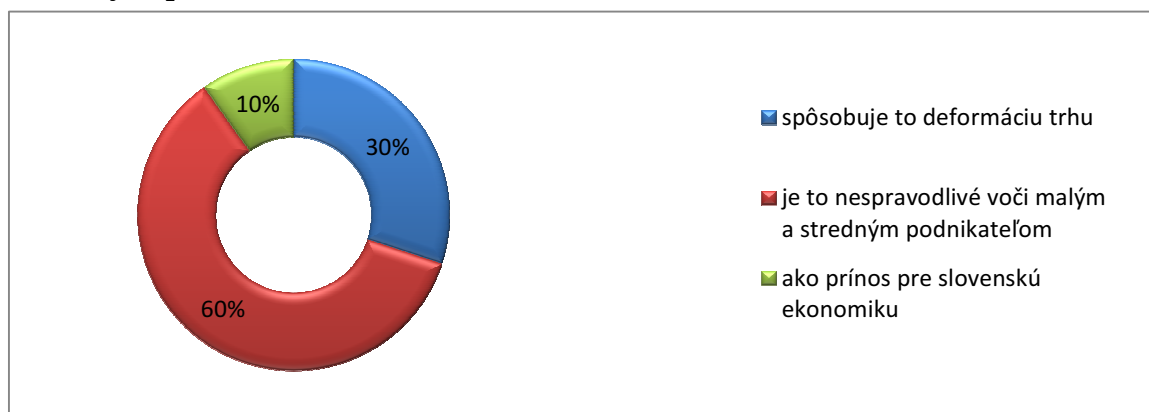
Tieto čísla považujeme za mimoriadne vysoké a v znížení administratívnych a odvodových bariér vidíme jedno z východísk súčasnej hospodárskej situácie a vysokej nezamestnanosti na Slovensku.

Za pozitívum môžeme považovať fakt, že 48% podnikateľov nepotrebuje pomoc (teda označili možnosť menej potrebné alebo vôbec nie je potrebné) pri hľadaní kvalifikovanej pracovnej sily a 51% podnikateľov nepovažuje za potrebné zníženie minimálnej mzdy.

4.8 Štátna podpora veľkých zahraničných spoločností z pohľadu malých a stredných podnikateľov

V priebehu niekoľkých posledných rokov začali na slovenský trh intenzívne expandovať veľké zahraničné korporácie a ich vplyv na podnikateľské prostredie sa z roka na rok zväčšuje. V ďalšej časti dotazníka sme sa preto malých a stredných podnikateľov pýtali, ako vnímajú štátnu podporu týchto spoločností.

Graf č. 17: Štátna podpora veľkých zahraničných spoločností z pohľadu malých a stredných podnikateľov

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Podľa 10% respondentov je podpora zahraničných korporácií na slovenskom trhu prínosom pre hospodárstvo, avšak až 60% podnikateľov si myslí, že je to nespravodlivé voči malým a stredným podnikom a zvyšných 10% zastáva názor, že takáto podpora spôsobuje deformáciu trhu. V konečnom dôsledku môžeme vysloviť záver, že až 90% z našej vzorky podnikateľov vníma podporu veľkých zahraničných korporácií zo strany štátu negatívne.

Toto zistenie poukazuje na fakt, že respondenti vnímajú podporu veľkých zahraničných korporácií ako neprimerané v porovnaní so štátnou podporou miestnych malých a stredných podnikateľov. Na základe odpovedí našich respondentov vyjadrujeme názor, že štát by mal poskytnúť slovenským malým a stredným podnikateľom minimálne také výhody, aké sa dostávajú zahraničným spoločnostiam a podporiť tak revitalizáciu trhu a vytvorenie harmonických podmienok pre rozvoj miestneho podnikateľského prostredia.

4.9 Prístup k finančnej podpore a informáciám o podnikaní v SR a EU-

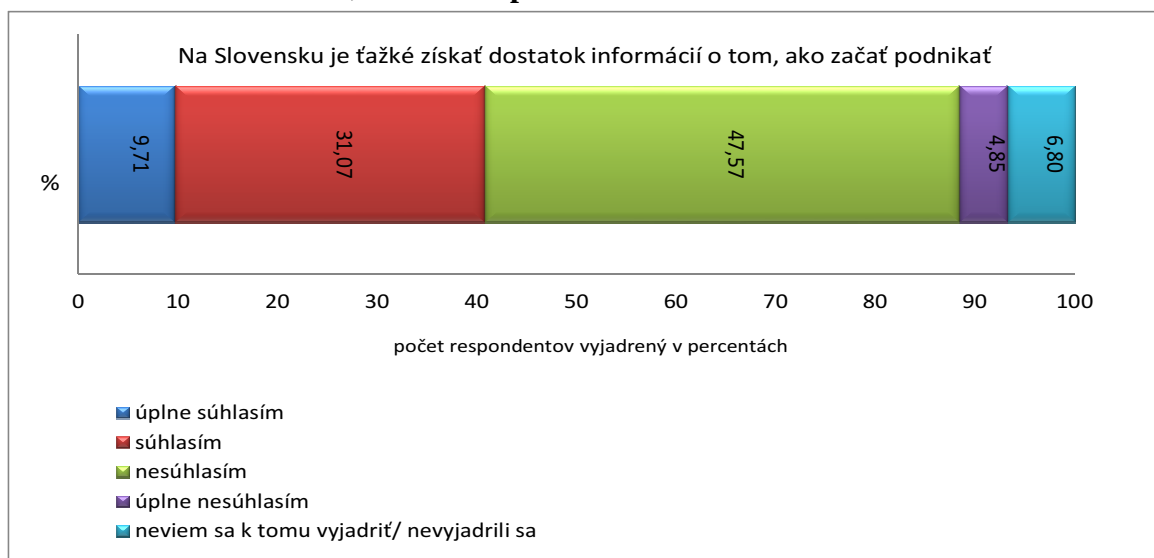
27

V ďalších dvoch otázkach dotazníka sme sa zamerali na prístup malých a stredných podnikateľov na Slovensku k finančnej podpore a k informáciám o tom, ako začať

podnikať. Následne sme získané údaje porovnali s dátami o prístupe k finančnej podpore a informáciám o podnikaní v 27 členských štátoch Európskej únie uverejnenými v štúdii *Are EU SMEs recovering from the crisis?* od Paula Wymengu, ktorá bola publikovaná v roku 2011.

Na výrok: „Na Slovensku je ťažké získať dostatok informácií o tom, ako začať podnikať“ mohli respondenti odpovedať jednou z 5 odpovedí: úplne súhlasím, súhlasím, nesúhlasím, úplne nesúhlasím a neviem sa k tomu vyjadriť.

Graf č. 18: Vyjadrenie podnikateľov k tvrdeniu, že na Slovensku je ťažké získať dostatok informácií o tom, ako začať podnikať

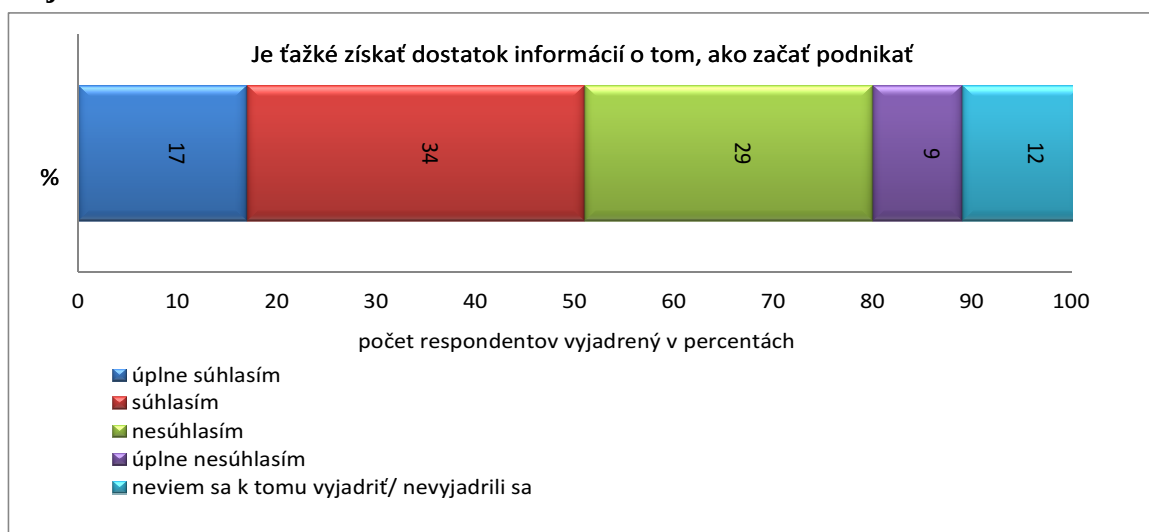

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

S uvedeným výrokom sa úplne stotožnilo 9,71% a súhlasilo s ním 31,07% respondentov. S obtiažnosťou získať informácie o podnikaní 47,57% podnikateľov vyjadrilo svoj nesúhlas a 4,85% s týmto tvrdením úplne nesúhlasilo. Zvyšných 6,8% respondentov sa buď nevedelo k tejto problematike vyjadriť, alebo neoznačili žiadnu z možností. Spolu takmer 41% respondentov označilo možnosť úplne súhlasím alebo súhlasím a vyše 52% respondentov označilo odpoveď nesúhlasím alebo úplne nesúhlasím.

V nasledujúcom grafe uvádzame výsledky výskumu uverejneného v už spomenutej štúdii *Are EU SMEs recovering from the crisis?* od Paula Wymengu, kde boli skúmané názory respondentov na prístup k informáciám o tom, ako začať podnikať v 27 členských štátoch Európskej únie.

Graf č. 19: Prístup k informáciám o začiatku podnikania, ako ho vnímajú v členských krajinách EÚ- 27

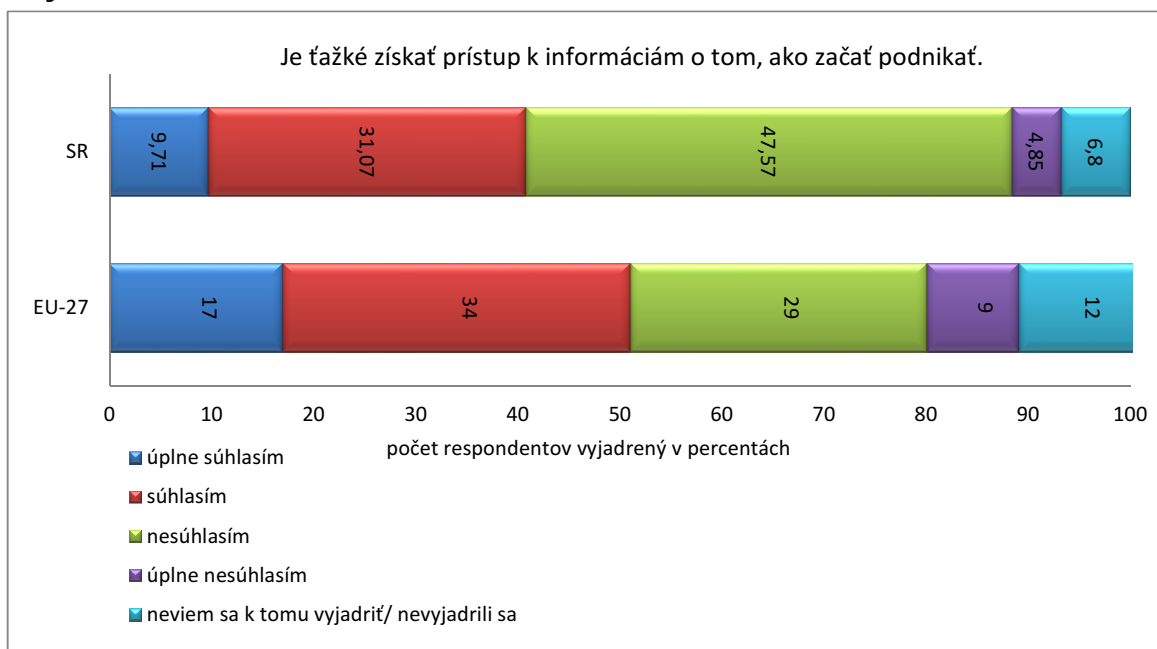

Zdroj: WYMENGA P. *Are EU SMEs recovering from the crisis? Annual report on EU small and medium sized enterprises 2010/ 2011*. [online] Rotterdam, Cambridge 2011[cit. 11.3. 2012]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/pdf/2010_2011/are_the_eus_smes_recovering.pdf>

Na základe uvedenej štúdie vyjadrilo 17% respondentov z EÚ-27 úplný súhlas s výrokom „ Je ťažké získať dostatok informácií o tom, ako začať podnikat“ a 34% s ním súhlasilo. Nesúhlas vyjadrilo 29% dotazovaných a 9% označilo možnosť úplne nesúhlasím. Zvyšných 12% účastníkov výskumu sa k tomuto výroku nevedelo vyjadriť alebo neoznačili žiadnu z odpovedí. Celkovo 51% respondentov vyjadrilo súhlas a 38% respondentov vyjadrilo nesúhlas.

Pre porovnanie informácií z nášho výskumu medzi malými a strednými podnikateľmi na Slovensku a údajov zo štúdie *Are EU SMEs recovering from the crisis?* od Paula Wymengu sme vypracovali nasledujúci prehľad.

Graf č. 20: Porovnanie prístupu k informáciám o podnikaní v SR a v členských krajinách EU- 27

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Úplný súhlas a súhlas s výrokom „ Je ťažké získať prístup k informáciám o tom, ako začať podnikáť“ vyjadrilo v našom výskume v rámci Slovenskej republiky celkovo 40,78% respondentov, pričom priemerne v EU-27 úplný súhlas a súhlas s týmto výrokom prejavilo spolu 51% respondentov. V našom výskume celkom 52,42% respondentov s výrokom nesúhlasilo alebo úplne nesúhlasilo, zatiaľ čo v EU-27 zastávalo tento názor 38% respondentov.

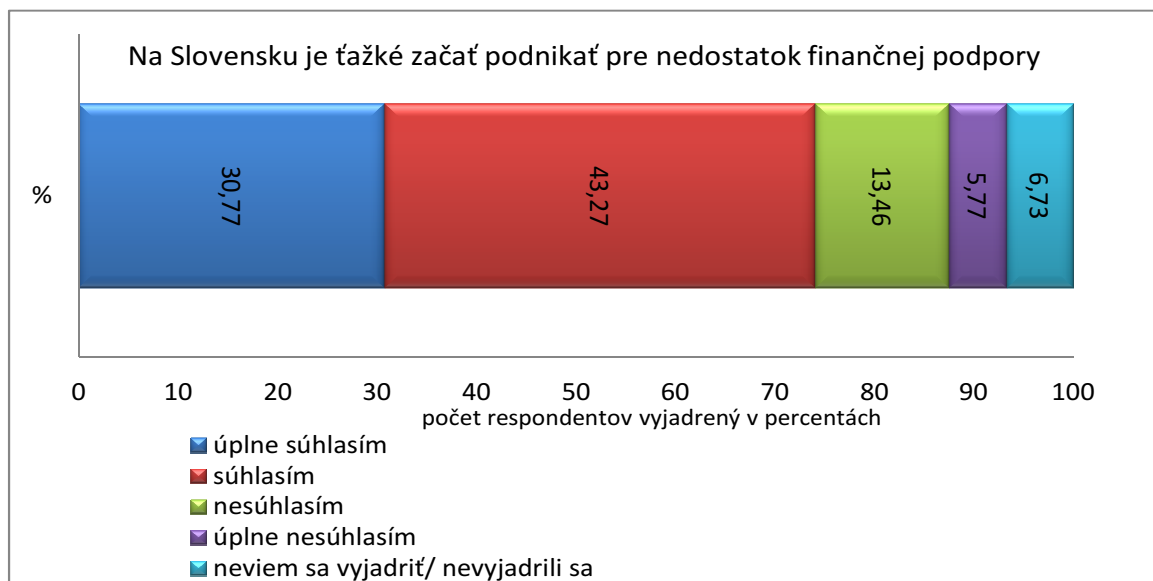
Po porovnaní týchto dvoch výskumov sme dospeli k záveru, že približne o 10% slovenských podnikateľov menej ako bol priemer v EU-27 sa stotožnilo s názorom, že je ťažké získať prístup k informáciám o začiatkoch podnikania. Môžeme teda vyjadriť názor, že prístup k informáciám o začiatku podnikania je na základe našich dostupných údajov na Slovensku v porovnaní s priemerom EU-27 jednoduchší.

Z výsledkov nášho výskumu uvedených v kapitole 4.6 Poskytovanie úverových prostriedkov a poradenstva pre malé a stredné podniky prostredníctvom špecializovaných inštitúcií vyplynulo, že spolupráca malých a stredných podnikov na Slovensku s agentúrami zameranými na podporu podnikania bola relatívne nízka. Viac ako 70% podnikateľov nebolo v kontakte so žiadnou nami vybranou inštitúciou, napriek tomu však pre viac ako polovicu podnikateľov nie je ťažké získať informácie o podnikaní. Môžeme to pripísať sebestačnosti podnikateľov pri získavaní informácií, ktorí vo väčšine prípadov

nevyužívajú služby špecializovaných inštitúcií, ale získavajú potrebné informácie z alternatívnych zdrojov.

Prostredníctvom výroku „ Na Slovensku je ťažké začať podnikat' pre nedostatok finančnej podpory“ sme overovali, aký je postoj malých a stredných podnikateľov k získavaniu potrebnej finančnej pomoci na Slovensku. Respondenti opäť mali na výber z 5 možností.

Graf č. 21: Prístup malých a stredných podnikateľov na Slovensku k finančnej podpore

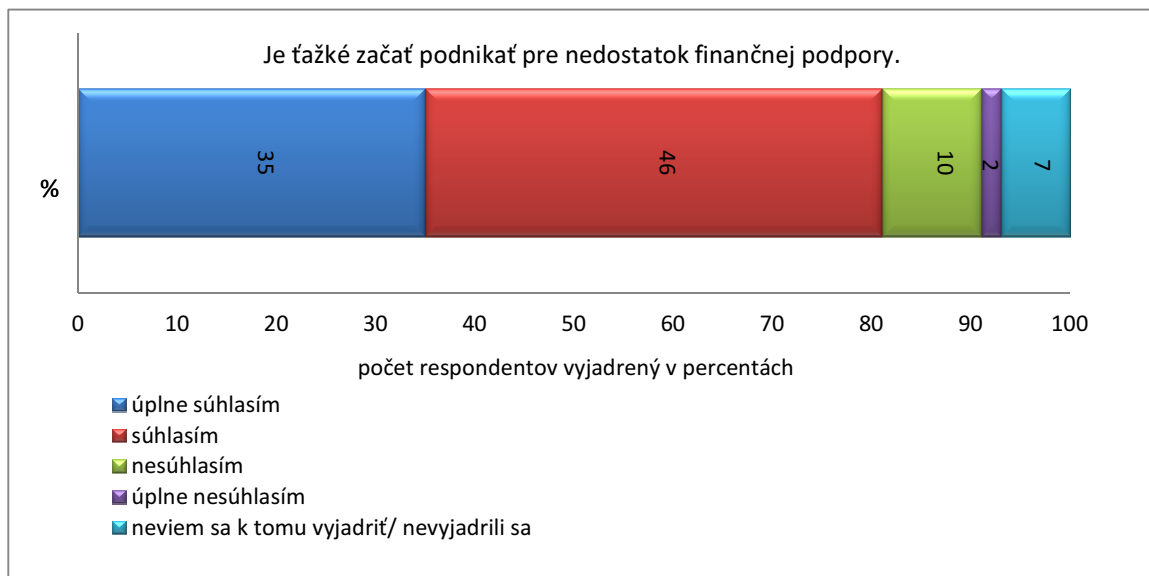

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Úplný súhlas a súhlas s uvedeným výrokom, že na Slovensku je ťažké začať podnikat' pre nedostatok finančnej podpory vyjadrilo celkom až 74,04% respondentov, zatiaľ čo nesúhlasilo a úplne nesúhlasilo 19,23% respondentov.

Štúdia *Are EU SMEs recovering from the crisis?* od Paula Wymengu, zverejnila názory respondentov EU-27 na výrok „ Je ťažké začať podnikat' pre nedostatok finančnej podpory.“

Graf č. 22: Prístup k finančnej podpore v členských krajinách EU-27

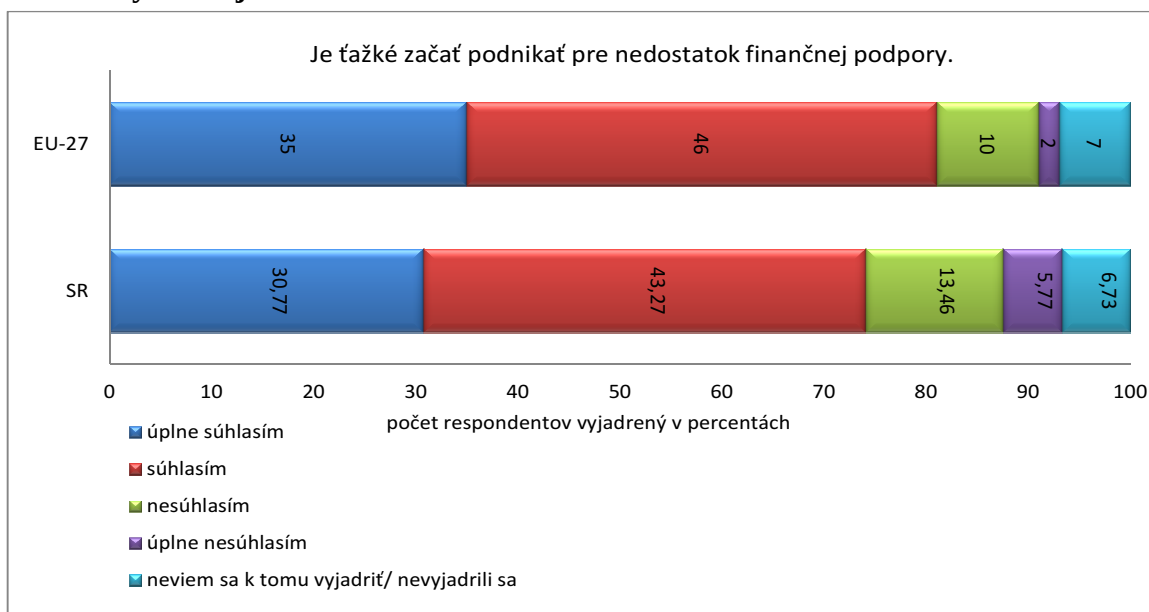

Zdroj: WYMENGA P. *Are EU SMEs recovering from the crisis? Annual report on EU small and medium sized enterprises 2010/ 2011*. [online] Rotterdam, Cambridge 2011[cit. 11.3. 2012]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/pdf/2010_2011/are_the_eus_smes_recovering.pdf>

U respondentov členských krajín EU-27 podobne ako u respondentov v SR prevládala súhlas s týmto výrokom, pričom až 81% z nich s ním súhlasilo alebo úplne súhlasilo. Nesúhlas alebo úplný nesúhlas naopak prejavilo iba 12% respondentov a nevedelo sa k nemu vyjadriť alebo sa nevyjadrilo 7% osôb.

Pre porovnanie týchto dvoch výskumov sme vytvorili nasledujúci stručný prehľad.

Graf č. 23: Porovnanie prístupu podnikateľov k finančnej podpore v SR a v členských krajinách EU-27

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Prístup podnikateľov k finančnej podpore je na Slovensku podobne ako v celej Európskej únii komplikovaný a môžeme usudzovať, že je to jeden z hlavných dôvodov, prečo si mnohí ľudia s motiváciou začať podnikat' nemôžu podnik založiť alebo v prípade založenia podniku ho nemôžu pre nedostatok financií rozvíjať.

Podpora podnikania v podobe finančnej pomoci pre začínajúcich podnikateľov je jedným zo spôsobov znižovania nezamestnanosti, ktorá sa medzi mladými ľuďmi na Slovensku podľa Európskej komisie vyšplhala na konci roku 2011 už na úroveň 30,7%⁷³.

4.10 Dopady hospodárskej krízy na malých a stredných podnikateľov

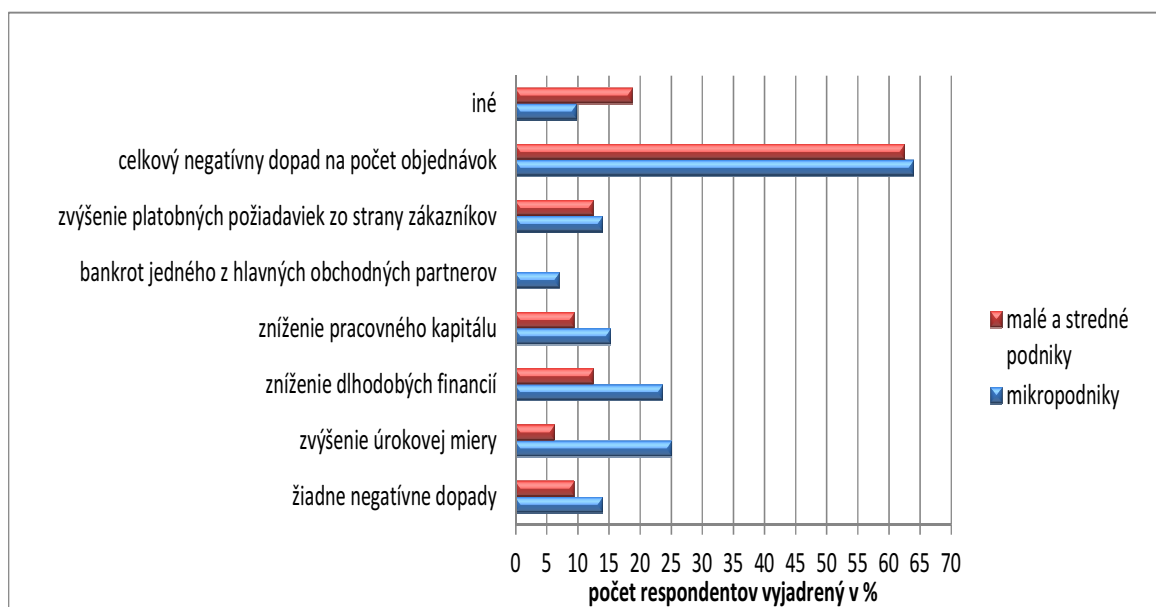
V poslednej otázke nášho dotazníka sme sa zamerali na to, ako súčasná hospodárska situácia zasiahla malých a stredných podnikateľov. Pri tejto otázke sme vychádzali zo štúdie *Do SMEs create more and better jobs?*, ktorej autorom je Jan de Kok a bola publikovaná v roku 2011.⁷⁴ V tejto štúdii bol uverejnený výskum o negatívnych dopadoch hospodárskej krízy na mikropodniky a malé a stredné podniky v 27 členských krajinách Európskej únie, pričom niektoré z vplyvov hospodárskej krízy uvedené v štúdii sme vybrali a aplikovali v našom dotazníku. Následne sme zistené údaje v SR porovnali s danými štatistikami EÚ-27.

Respondenti mali v našom dotazníku na výber z 8 možností, pričom mohli označiť viacero odpovedí: žiadne negatívne dopady, zvýšenie úrokovej miery, zníženie dlhodobých financií, zníženie pracovného kapitálu, bankrot jedného z hlavných obchodných partnerov, zvýšenie platobných požiadaviek zo strany zákazníkov a pri poslednej možnosti „iné“ mohli napísať svoje vlastné stanovisko. Pri analýze odpovedí na túto otázku sme naše podniky rozdelili do dvoch skupín, a to na mikropodniky a malé a stredné podniky.

⁷³ Commission representatives join Action teams in the Member States with the highest youth unemployment to deliver quick results on the ground [online] 14. 2. 2012 . [cit. 9.3. 2012] Dostupné na internete: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/100&type=HTML>>

⁷⁴ KOK, Jan de. *Do SMEs create more and better jobs?* [online] November 2011.[cit. 16. 3. 2012]. Dostupné na internete: <https://infoeuropa.euroid.pt/opac/?func=service&doc_library=CIE01&doc_number=000048007&line_number=0001&func_code=WEB-FULL&service_type=MEDIA>

Graf č.24: Dopady hospodárskej krízy na malých a stredných podnikateľov v roku 2011

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Skupina mikropodnikov predstavovala 72 podnikov a pre skupinu malých a stredných podnikov sa nám podarilo získať 32 respondentov. Celkový súčet percent odpovedí respondentov presahuje 100%, pretože každý respondent mohol označiť viacero odpovedí.

Hospodárska kríza v roku 2011 nepriniesla žiadne negatívne dopady pre 13,9% mikropodnikov a 9,38% malých a stredných podnikov z nášho výskumu. Celkový negatívny dopad na počet objednávok zaznamenalo v oboch skupinách až vyše 62% respondentov. Zvýšenie platobných požiadaviek zo strany zákazníkov sa dotklo oboch skupín podnikateľov približne rovnako, z mikropodnikateľov túto možnosť označilo 13,9%, u malých a stredných podnikov to bolo 12,5% z celkového počtu.

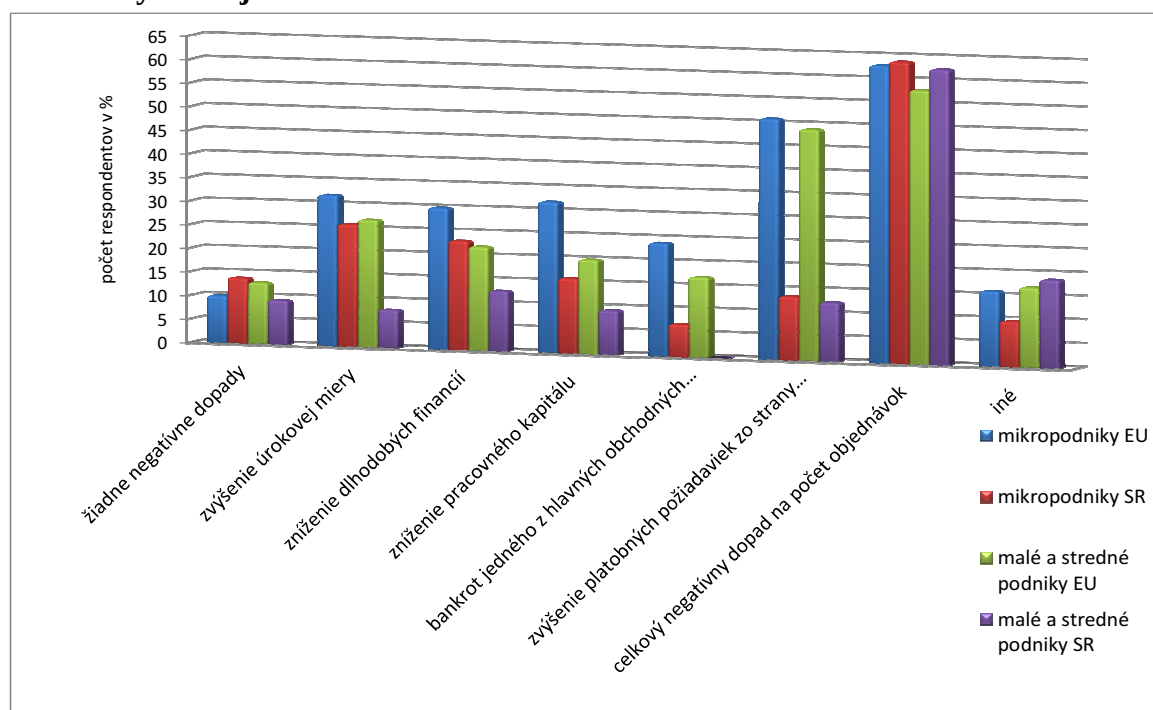
Znížiť pracovný kapitál muselo 15,28% mikropodnikov a 9,38% malých a stredných podnikov. Zníženie dlhodobých financií zaznamenalo v minulom roku 23,61% mikropodnikateľov, čo bol v porovnaní s malými a strednými podnikmi viac ako dvojnásobok. Zvýšenie úrokovej miery opäť negatívnejšie vnímali mikropodnikatelia - 25%, čo je v porovnaní s malými a strednými podnikateľmi takmer 3-násobok.

Možnosť „iné“ začiarilo celkom 28,47% respondentov z oboch skupín podnikov, pričom k ďalším negatívnym dopadom hospodárskej krízy podľa respondentov patrili: horšia vymožitelnosť práva, predĺžená splatnosť faktúr, korupcia v štátnej sfére, znížená kúpyschopnosť obyvateľstva, nedostatok finančných prostriedkov pre poradenstvo pre

malých a stredných podnikateľov, deficit verejných financií a slabá kúpyschopnosť obyvateľstva.

V závere môžeme povedať, že hospodárska kríza sa v roku 2011 negatívne prejavila u oboch skupín podnikov: mikropodnikov aj malých a stredných podnikov, pričom najvýraznejšie sa u všetkých podnikov prejavila v celkovom znížení počtu objednávok. Zvýšenie úrokovej miery aj zníženie dlhodobých financií sa 2 až 3násobne viac krát prejavilo u mikropodnikov v porovnaní s malými a strednými. Zatiaľ čo bankrot hlavného obchodného partnera zasiahol takmer 7% mikropodnikov, spomedzi dotazovaných malých a stredných podnikateľov sa to nestalo ani jednému.

Graf č. 25: Dopady hospodárskej krízy na malých a stredných podnikateľov v SR a v členských krajinách EU-27

Zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Po celkovom vyhodnotení týchto výsledkov môžeme vidieť, že v našom výskume realizovanom na Slovensku aj v štúdii *Do SMEs create more and better jobs?* pre EU -27 prevláda vo všetkých štyroch skupinách sledovaných subjektov jeden negatívny jav - zníženie počtu objednávok, ktoré sa u mikropodnikov, malých a stredných podnikov na Slovensku aj priemerne v EU prejavilo približne u 60% respondentov.

Vo výsledkoch pre SR aj pre EU-27 môžeme taktiež sledovať, že negatívne dopady hospodárskej krízy sa v celkovom meradle viac dotkli mikropodnikov v porovnaní s malými a strednými podnikmi, pričom mikropodniky zaznamenali výraznejšie zhoršenie stavu vo všetkých oblastiach podnikania.

Na základe nášho výskumu môžeme teda usúdiť, že mikropodniky sú v porovnaní s malými a strednými podnikmi citlivejšie na výkyvy v hospodárstve a intenzívnejšie vnímajú dopady hospodárskej krízy, čo môže byť dané obmedzenou výškou ich pracovného a finančného kapitálu, ale aj ťažším prístupom k úverovým zdrojom.

Mikropodniky na základe nášho výskumu identifikujeme čo sa týka dopadov hospodárskej krízy ako ohrozenú skupinu podnikov. Keďže mikropodniky predstavujú výnimočné pracovné príležitosti alebo možnosť samozamestnania pre osoby, ktoré sú pre zamestnávateľov na trhu práce menej atraktívne - mladí ľudia bez dostatočných pracovných skúseností, starší ľudia, ženy po návrate z materskej dovolenky a podobne, podpora podnikania na Slovensku by mala byť primárne zameraná práve na ne.

4.11 Závěry a odporúčania

V tejto časti práce overujeme pravdivosť stanovených hypotéz a uvádzame celkové zhrnutie výsledkov elektronického výskumu o podpore podnikania na Slovensku a ich porovnanie s výsledkami v EU-27 uverejnenými v štúdiách *Are EU SMEs recovering from the crisis* od Paula Wimengu a *Do SMEs create more and better jobs?*, ktorej autorom je Jan de Kok.

Pri analýze ***očakávaní malých a stredných podnikateľov od štátnej podpory podnikania*** sme overovali našu ***prvú hypotézu***, že viac ako 70% z našej vzorky malých a stredných podnikateľov bude od štátnej podpory podnikania očakávať zníženie administratívneho a daňovo- odvodového zaťaženia. Platnosť tejto hypotézy sa nám ***potvrdila*** a taktiež sa nám potvrdil význam miery administratívneho a daňovo- odvodového zaťaženia pre fungovanie malých a stredných podnikateľov na Slovensku, až 94% respondentov očakávalo nižšiu mieru byrokracie a 93% respondentov očakávalo zníženie odvodového a daňového zaťaženia. Tieto čísla považujeme za mimoriadne vysoké, zníženie administratívnych a odvodových bariér predstavuje jedno z východísk súčasnej hospodárskej situácie a vysokej nezamestnanosti na Slovensku.

Z hľadiska jedného z čiastkových cieľov práce, ktorým bolo objasnenie miery vplyvu nástrojov štátnej politiky na ***zamestnanosť*** v malých a stredných podnikoch, hodnotíme ***administratívne aj odvodovo- daňové zaťaženie podnikov ako významné nástroje podpory zamestnanosti na Slovensku***, pričom zníženie administratívneho zaťaženia zo strany štátu by prinieslo zvýšenie zamestnanosti vo viac než polovici podnikov zapojených do výskumu a v prípade zníženia daňovo- odvodového zaťaženia by takmer 60% podnikateľov bolo ochotných prijať nového zamestnanca. Oba nástroje teda pokladáme za významný nástroj štátnej politiky pri znižovaní nezamestnanosti.

Pri analýze spolupráce podnikateľov s inštitúciami sme dospeli k záveru, že až vyše 70% z nich nebolo v kontakte so žiadnou nami vybranou špecializovanou inštitúciou a zároveň sa nám v tomto bode výskumu ***overila platnosť druhej hypotézy***.

Prostredníctvom tretej hypotézy sme chceli objasniť, aké sú rozdiely medzi mikropodnikmi a malými a strednými podnikmi pri čerpaní finančných prostriedkov z fondov EÚ.

Hypotéza č 3: čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie je závislé od veľkosti podniku

Overovali sme pravdivosť hypotézy, či veľkosť podnikov súvisí s čerpaním finančných prostriedkov z fondov Európskej únie. Naše podniky sme rozdelili na 2 skupiny, a to mikropodniky v prvej a malé a stredné podniky v druhej skupine. Na testovanie tejto alternatívnej hypotézy sme si stanovili nulovú hypotézu:

H_0 : čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie nie je závislé od veľkosti podniku

H_1 : čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie je závislé od veľkosti podniku

Tabuľka č. 4: závislosť medzi čerpaním veľkosťou podniku a čerpaním eurofondov

	čerпали prostriedky z fondov EU	nečerпали prostriedky z fondov EU	celkový súčet
mikropodnik	8	63	71
malý a stredný podnik	8	25	33
celkový súčet	16	88	104

zdroj: vlastné spracovanie, výskum 2012

Pre overenie tejto hypotézy sme použili χ^2 test nezávislosti, pri ktorom sme vychádzali z vyššie uvedenej kontingenčnej tabuľky. Na základe vzťahu $n_{ij} = \frac{n_i \cdot n_j}{n}$ sme vypočítali teoretické početnosti a následne metódou súčtu relatívnych štvorcov odchýliek globálnu charakteristiku $\chi^2 = \sum \sum \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}}$ veľkosti pozorovaných a hypotetických rozdielov. Po dosadení do tohoto vzorca vyšlo pre našu tabuľku $\chi^2 = 2,93$ so stupňom voľnosti $(k-1)(m-1)$, kde m je počet riadkov a k je počet stĺpcov, teda stupeň voľnosti pre našu tabuľku=1.

Pre prvý stupeň voľnosti na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ je kritickou hodnotou kvantilu rozdelenia χ^2 hodnota 3,84. Pre χ^2 test nezávislosti platí : ak $\chi^2 > \chi^2_{\alpha(k-1)(m-1)}$, nulovú hypotézu zamietame. V našom prípade $2,93 < 3,84$, teda $\chi^2 < 3,84 \Rightarrow$ na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ zamietame H_1 a prijímame H_0 o nezávislosti.

Naša hypotéza, že čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie je závislé od veľkosti podniku, bola teda na základe χ^2 testu nezávislosti **zamietnutá**.

Testovaním tretej hypotézy sme prišli k záveru, že efektivita čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ je nezávislá od toho, či ide o mikropodnik alebo o malý a stredný podnik.

Pre oblasť **finančnej podpory podnikania na Slovensku** z pohľadu malých a stredných podnikateľov vyvodzujeme nasledujúce závery :

- takmer ¾ našich respondentov pokladajú za ťažké začať podnikat' pre nedostatok finančnej podpory, prístup k finančnej podpore na začiatku podnikania je však na Slovensku podľa výsledkov nášho výskumu vnímaný ako jednoduchší v porovnaní s tým, ako je vnímaný v členských štátoch Európskej únie podľa štúdie *Are EU SMEs recovering from the crisis?* od Paula Wymengu
- poskytovanie finančnej pomoci podnikateľom špecializovanými bankovými inštitúciami a fondmi na Slovensku hodnotíme ako veľmi slabé, keďže v priebehu posledných 5 rokov získalo finančné prostriedky prostredníctvom Eximbanky, Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, Slovenskej asociácie rizikového kapitálu a Slovensko- amerického podnikateľského fondu iba 1% našich respondentov
- napriek tomu, že malí a strední podnikatelia sú vnímaní ako rizikový segment pre získavanie podnikateľských úverov, približne každý štvrtý podnikateľ v našom výskume získal v priebehu posledných 5 rokov úverové zdroje prostredníctvom komerčných bánk, preto podporu podnikania komerčnými bankami považujeme za uspokojujúcu

Pre oblasť **nefinančnej podpory podnikania na Slovensku** vyvodzujeme nasledujúce závery:

- približne polovica našich respondentov nepovažuje za ťažké získať na Slovensku dostatok informácií o tom, ako začať podnikat', pozitívom je, že v porovnaní s členskými krajinami Európskej únie je podľa našich výsledkov prístup k informáciám o podnikaní na Slovensku vnímaný jednoduchší
- spoluprácu podnikateľov na Slovensku s inštitúciami zameranými na podporu podnikania na Slovensku považujeme za relatívne nízku, keďže len približne 10% respondentov bolo v kontakte s NARMSP a SARIO a približne 70% respondentov nebolo v kontakte so žiadnou z inštitúcií tohto typu

Ďalším významným faktorom štátnej podpory podnikania bola finančná pomoc pri vytváraní nových pracovných miest, ktorú očakávalo 83,5% podnikateľov zapojených do nášho výskumu. Pozitívne hodnotíme fakt, že 48% dotazovaných podnikateľov

nepotrebuje pomoc pri hľadaní kvalifikovanej pracovnej sily a 51% podnikateľov nepovažuje za potrebné zníženie minimálnej mzdy.

Dopady hospodárskej krízy na malých a stredných podnikateľov v roku 2011 hodnotíme nasledovne:

- najvýraznejším dopadom hospodárskej krízy z nami vybraných oblastí podnikania bolo podľa nášho prieskumu celkové zníženie počtu objednávok, ktoré zaznamenalo až 62% z našej vzorky malých a stredných podnikateľov
- zníženie počtu objednávok zaznamenalo v priemere o 2,7% viac podnikateľov v našej vzorke respondentov na Slovensku v porovnaní s údajmi nameranými v EU podľa štúdie *Do SMEs create more and better jobs?*
- k ďalším výrazným dopadom krízy na stav malého a stredného podnikania patrili zvýšenie úrokovej miery, zníženie dlhodobých financií a zníženie pracovného kapitálu
- na základe analýzy výsledkov nášho výskumu na Slovensku ako aj výsledkov porovnateľnej štúdie zaoberajúcej sa malým a stredným podnikaním v rámci EU-27 sme dospeli k záveru, že najviac ohrozenou skupinou podnikov spomedzi malých a stredných podnikov sú mikropodniky. Práve mikropodniky v roku 2011 na Slovensku najcitlivejšie reagovali na dopady hospodárskej krízy a zhoršenie ekonomických podmienok zaznamenali najvýraznejšie takmer vo všetkých oblastiach podnikania

Na základe týchto záverov vyslovujeme nasledujúce **odporúčania**:

- pri spolupráci inštitúcií zameraných na podporu podnikania na Slovensku s malými a strednými podnikateľmi nachádzame výrazný priestor na zlepšenie vzájomného kontaktu intenzívnejšou propagáciou týchto inštitúcií na verejnosti, zatraktívením internetových stránok a rozšírením ich produktových portfólií, zlepšenie prístupu pracovníkov ku klientom
- pri poskytovaní úverových zdrojov bankovými inštitúciami a fondmi odporúčame prehodnotenie vstupných úverových podmienok do takej miery, aby sa stali prístupnými aj pre malých a stredných podnikateľov s obmedzenými kapitálovými možnosťami
- zníženie administratívneho a daňovo-odvodového zaťaženia malých a stredných podnikateľov do takej miery, aby mohli vytvárať nové pracovné miesta a podporovať tak zvyšovanie zamestnanosti na Slovensku

- zintenzívnenie finančnej pomoci zo strany štátu pri vytváraní nových pracovných miest
- zrovnoprávnenie domácich malých a stredných podnikateľov so zahraničnými korporáciami v otázke podpory podnikania
- vyčlenenie časti z odvedených financií z dôchodkového sporenia na vytvorenie fondu, ktorý by pomáhal začínajúcim podnikateľom
- intenzívna podpora mikropodnikov, ktoré sú obrovským zdrojom pracovných príležitostí aj pre ohrozené skupiny obyvateľstva tak, aby dokázali lepšie čeliť dopadom hospodárskej krízy so svojimi obmedzenými finančnými a kapitálovými možnosťami

Záver

Malé a stredné podniky predstavujú na Slovensku podobne ako v celej Európskej únii primárny zdroj zamestnanosti s neustále sa zvyšujúcim podielom na pridanej hodnote a rastúcim technologickým pokrokom. V súčasnosti, keď hospodárska kríza spôsobuje viac než 30%-nú mieru nezamestnanosti medzi mladými ľuďmi na Slovensku, by podpora podnikania mala byť neoddeliteľnou súčasťou štátneho politického a inštitucionálneho rámca.

V prvej časti práce sme sa zamerali na teoretickú analýzu finančnej a nefinančnej podnikateľskej podpory, pričom hlavným zámerom bolo vytvorenie informatívneho prehľadu umožňujúceho ľahkú orientáciu v podporných programoch malého a stredného podnikania na Slovensku. Tento cieľ sa podarilo naplniť a vo vytvorení tohto zhrnutia spočíva jeden z prínosov diplomovej práce, ktorá môže slúžiť ako príručka pre začínajúcich podnikateľov hľadajúcich poradenstvo a finančnú pomoc.

Jadrom aplikačnej časti bol primárny výskum s cieľom podrobnej analýzy finančnej a nefinančnej pomoci podnikateľom na Slovensku. Tento zámer sa nám podarilo naplniť prostredníctvom vyhodnotenia a interpretácie výsledkov elektronického výskumu o podpore podnikania na Slovensku, pričom niektoré výsledky boli následne porovnané so štúdiami aplikovanými v členských krajinách Európskej únie.

Prístup k finančnej podpore aj k informáciám o podnikaní bol na Slovensku podľa výsledkov nášho výskumu vnímaný ako jednoduchší v konfrontácii s tým, ako bol vnímaný v členských krajinách Európskej únie. Komparáciu výskumu so štúdiami realizovanými v Európskej únii taktiež považujeme za prínos diplomovej práce a prístup k informáciám a k finančnej podpore na Slovensku môžeme z tohto hľadiska vo všeobecnosti hodnotiť uspokojivo.

Pri zisťovaní očakávaní podnikateľov od štátnej podpory podnikania a miery vplyvu nástrojov štátnej politiky na zamestnanosť v skúmaných podnikoch sme dospeli k záverom, že administratívne a daňové zaťaženie podnikov vnímajú podnikatelia na Slovensku ako mimoriadne vysoké. Odstránenie administratívnych a odvodových bariér do takej miery, aby sa mohli vytvárať nové pracovné miesta, predstavuje východisko súčasnej hospodárskej situácie a vysokej nezamestnanosti na Slovensku.

Pri poskytovaní finančnej pomoci podnikateľom špecializovanými bankovými inštitúciami a pri spolupráci inštitúcií zameraných na podporu podnikania na Slovensku s podnikateľmi nachádzame výrazný priestor na zlepšenie predovšetkým intenzívnejšou

propagáciou týchto inštitúcií na verejnosti, zatraktívnením internetových stránok a rozšírením produktových portfólií. V prípade bankových inštitúcií odporúčame prehodnotenie vstupných úverových podmienok do takej miery, aby sa stali prístupnými aj pre malých a stredných podnikateľov s obmedzenými kapitálovými možnosťami.

Záverečná časť výskumu bola venovaná analýze dopadov hospodárskej krízy na malých a stredných podnikateľov na Slovensku v roku 2011. Na základe výsledkov výskumu realizovaného na Slovensku ako aj výsledkov porovnateľnej štúdie zaoberajúcej sa malým a stredným podnikaním v rámci EU- 27 sme dospeli k záveru, že najviac ohrozenou skupinou podnikov sú mikropodniky.

Mikropodniky v roku 2011 na Slovensku najcitlivejšie reagovali na dopady hospodárskej krízy a zhoršenie ekonomických podmienok zaznamenali najvýraznejšie takmer vo všetkých oblastiach podnikania. Keďže mikropodniky sú obrovským zdrojom pracovných príležitostí aj pre ohrozené skupiny obyvateľstva, intenzívna podpora podnikania na Slovensku by mala byť primárne zameraná práve na ne tak, aby dokázali lepšie čeliť dopadom hospodárskej krízy so svojimi obmedzenými finančnými a kapitálovými možnosťami a napomáhať tak hospodárskemu rastu a znižovaniu nezamestnanosti na Slovensku.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

1. BAJANOVÁ, L: *Marketing regiónu*. Bratislava: Progressus Slovakia, 2010. 261s. ISBN 978- 80- 970510-2-0.
2. ČERNOHORSKÝ, J; TEPLÝ, P: *Základy financí*. Praha: Grada Publishing. 2011. 304s. ISBN 978- 80- 247- 3669- 3
3. DRUGDOVÁ, B: *Poistenie zahraničných rizík*. Bratislava: EKONÓM, 2006. 177s . ISBN 80- 225- 2161-2.
4. GREGOVÁ, E: *Malé a stredné podniky v podmienkach transformujúcich sa ekonomík SR a RF*. Žilina: EDIS. 2007. 160s. ISBN 978- 80- 8070- 811- 5.
5. HÉRNANDEZ, U; RODRÍGUEZ, A: *Cómo evaluar un proyecto empresarial*. España: Díaz de Santos, 2009. 352s. ISBN 978- 84- 7978- 893- 3.
6. HRDÝ, M; HOROVÁ, M: *Finance podniku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 179s. ISBN: 978- 80- 7357-492- 5.
7. CHOVANCOVÁ, B: *Investičné a hypotekárne bankovníctvo*. Bratislava: Iura Edition. 251s. 2008. ISBN 978- 80- 8078- 223- 8.
8. JÁNOŠOVÁ, V: *Zdroje financovania podniku*. Bratislava: Ekonóm, 2008. 131s. ISBN 978- 80- 225- 2447- 6.
9. JEŽKOVÁ, R; JEŽEK, J: *Podnikanie a jeho komunálna a regionálna podpora*. Bratislava: Eurokódex. 2011. 248s. ISBN 978- 80- 89447- 47- 3.
10. KRÁĽOVÁ, Z: *Európske fondy pre Slovensko*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie v SR, 2009. 81s. ISBN 978- 80- 89102- 10- 5.
11. MAC AN BHAIRD, C: *Resourcing small and medium sized enterprises. A financial growth life cycle approach*. Berlin: Springer- Verlag, 2010. 210s. ISBN 978-3-7908-2398-1.
12. MAJKOVÁ, M. *Možnosti financovania malých a stredných podnikov v SR*. Bratislava: Tribun. 2008. 204s. ISBN 978-80-7399-590-4.
13. MATHONEN, P; MEYER, T. *J- curve exposure. Managing a portfolio of venture capital and private equity funds*. West Sussex: Wiley finances. 2007. 449s. ISBN 978- 0- 470- 03327- 2.
14. MOHR, J a kol. *Marketing High- Technology Products and Innovations*. New Jersey: Pearson Education, 2010. 538s. ISBN 978- 0- 13- 604996- 8.

15. SRPOVÁ, J; ŘEHOŘ, V a kol: *Základy podnikání*. Praha: Grada Publishing, 2010. 427s. ISBN 978- 80- 247- 3339- 5.
16. STRÁŽOVSKÁ, H; STRÁŽOVSKÁ, Ľ a kol. *Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint dva, 2010. 280s. ISBN 978- 80- 89393-34-3.
17. STRÁŽOVSKÁ, H. a kol. *Malé a stredné podniky. Obchodné podnikanie*. Bratislava: Sprint, 2007. 328s. ISBN 978-80-89085-64-4
18. STRÁŽOVSKÁ, Ľ; STRÁŽOVSKÁ, H; KROŠLÁKOVÁ, M. *Podnikanie formou rodinných podnikov*. Bratislava: Sprint dva, 2008. s. 240. ISBN 978- 80- 969927-0- 6.
19. VEBER, J. a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. Praha: Grada Publishing, 2008. 320s. ISBN 978-80-247-2409-6.
20. VLACHYNSKÝ, K: *Podnikové financie*. Bratislava: Iura Edition. 2009. 524s. ISBN: 978- 80- 8078-258- 0

Internetové zdroje:

1. Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ: *Operačný program výskum a vývoj*. [online] Dostupné na internete: < <http://www.asfeu.sk/operacny-program-vyskum-a-vyvoj/op-vyskum-a-vyvoj/> >
2. Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ: *Operačný program Vzdelávanie*. [online]. Dostupné na internete: < <http://www.asfeu.sk/operacny-program-vzdelavanie/operacny-program-vzdelavanie/> >
3. *Commission representatives join Action teams in the Member States with the highest youth unemployment to deliver quick results on the ground* [online] 2012. Dostupné na internete: < <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/100&type=HTML> >
4. EUROPEAN COMMISSION: 2003/ 361/ EC: Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium- sized enterprises.[online]. 2003. Dostupné na internete: < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:en:PDF> >
5. EurActiv: *Operačný program Informatizácia spoločnosti 2007-2013*. [online]. Dostupné na internete: < http://www.euractiv.sk/informacna-spolocnost/zoznam_liniek/operacny-program-informatizacia-spolocnosti-2007---2013 >

6. Eurofondy: *Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia*. [online]. Dostupné na internete: <<http://eurofondy.webnode.sk/ophttp://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=98311zamestnanost-a-socialna-inkluzia/>>
7. Enterprise europe network: *Financovanie inovácií z nenávratných zdrojov*. [online]. Dostupné na internete: <http://www.nadsme.sk/files/BISMES_Brozura_nenavratne_web_0.pdf>
8. KOK, Jan de. *Do SMEs create more and better jobs?* [online] November 2011. Dostupné na internete: <https://infoeuropa.euroid.pt/opac/?func=service&doc_library=CIE01&doc_number=000048007&line_number=0001&func_code=WEB-FULL&service_type=MEDIA>
9. MDVRR SR: *Operačný program Technická pomoc*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=98311>>
10. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. *Čo je Operačný program zdravotníctvo*. [online]. Dostupné na internete: <<http://opz.health-sf.sk/co-je-opz>>
11. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky: *Operačný program Životné prostredie*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.opzp.sk/downloadfile/opzp-verzia-3.0/op-zp-verzia-3-0.pdf>>
12. Monitoring fondov. *Stav čerpania eurofondov*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.monitoringfondov.eu/section.php?cerpanie>>
13. NARMSP: *Kto je NARMSP*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.nadsme.sk/sk/content/kto-je-narmsp>>
14. NARMSP: *Naše spolupracujúce organizácie v regiónoch*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.nadsme.sk/content/nase-partnerske-zastupenie-v-regionoch>>
15. NARMSP: *Politika štátnej podpory MSP*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.nadsme.sk/sk/content/politika-statnej-podpory-msp>>
16. NARMSP: *Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike*. [online]. 2010. Dostupné na internete: <<http://nadsme.sk/sk/content/stav-maleho-a-stredneho-podnikania>>
17. NSRR SR 2007-2013: *Doprava*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.nsrr.sk/operacne-programy/doprava/>>
18. *Podnikateľ a rizikový kapitál?* In *Podnikam.sk* [online]. 13. 7. 2010. Dostupné na internete: <<http://www.podnikam.webnoviny.sk/financovanie/podnikatel-a-rizikovy-kapital-/15682>>

19. Obchodný zákonník, § 5 zákona č. 513/ 1991 Zb. [online]. Dostupné na internete: < <http://www.madeinslovakia.sk/zakony/obchz.pdf> >
20. SPIŠÁKOVÁ, E. *Rizikový kapitál – inovatívny finančný nástroj*. Finančné trhy – odborný mesačník pre teóriu a prax finančných trhov [elektronický zdroj]. Bratislava: Derivát, 2010. ISSN 1336-5711, 2010, č. December. Dostupné na internete: <http://www.derivat.sk/files/2010casopis/2010_Dec_Spisakova.doc>.
21. Štatistický úrad Slovenskej republiky. [online] Dostupné na internete : < <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=35273> >
22. TUČEKOVÁ Z, ŠTEFUNKO, I: *Rizikový kapitál – slovenská fatamorgána*. [online] In *E- trend*. 2011. Dostupné na internete:< <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/rizikovy-kapital-slovenska-fatamorgana-2.html> >
23. WYMENGA, P a kol. *Are EU SMEs recovering? Annual report on EU SMEs 2010/ 2011 for European Commission*. Rotterdam:Ecorys.[online].2011. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/pdf/2010_2011/are_the_eus_smes_recovering.pdf >

Prílohy

Príloha č. 1: Dotazník

1. Koľko zamestnancov má v súčasnosti Váš podnik?

- ☐ 1-9
- ☐ 10-49
- ☐ 50-249

2. V ktorom kraji má sídlo Váš podnik?

- ☐ Banskobystrický
- ☐ Košický
- ☐ Nitriansky
- ☐ Prešovský
- ☐ Trenčiansky
- ☐ Trnavský
- ☐ Žilinský

3. V akej oblasti podnikáte?

- ☐ Stavebníctvo a reality
- ☐ Informačné a komunikačné technológie
- ☐ Logistika
- ☐ Ubytovacie, stravovacie a rekreačné služby
- ☐ Vzdelávanie a zdravotníctvo
- ☐ Finančné a poisťovacie činnosti
- ☐ Veľkoobchod a maloobchod
- ☐ Priemyselná výroba
- ☐ Ostatné činnosti

4. Zamestnali ste v priebehu roku 2011 nového zamestnanca?

- ☐ nie
- ☐ áno, iba na zastupovanie
- ☐ áno, iba na novovytvorenú pozíciu
- ☐ áno, na zastupovanie aj na novovytvorenú pozíciu

5. Prijali by ste v roku 2012 nového zamestnanca v prípade, že by sa znížilo administratívne zaťaženie podnikov?

- ☐ áno
- ☐ nie

6. Prijali by ste v roku 2012 nového zamestnanca v prípade, že by sa znížilo odvodovo-daňové zaťaženie podnikov?

- ☐ áno
- ☐ nie

7. Získali ste v priebehu posledných 5 rokov prístup k finančným prostriedkom zo štrukturálnych fondov Európskej únie alebo z Kohézneho fondu?

- ☐ áno
- ☐ nie

8. Získali ste v priebehu posledných 5 rokov prístup k úverovým prostriedkom prostredníctvom niektorej z týchto inštitúcií pôsobiacich v SR?

- ☐ Slovenská záručná a rozvojová banka
- ☐ Eximbanka
- ☐ Slovensko- americký podnikateľský fond
- ☐ SLOVCA – Slovenská asociácia rizikového kapitálu
- ☐ komerčné banky
- ☐ žiadna z uvedených možností

9. Ste v kontakte s niektorou z inštitúcií zameraných na podporu podnikania na Slovensku?

- ☐ NARMSP - Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
- ☐ SARIO – Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
- ☐ Podnikateľské inovačné centrá
- ☐ Regionálne poradenské a informačné centrá
- ☐ podnikateľské a technologické inkubátory
- ☐ žiadna z uvedených možností

10. Čo očakávate od štátu v jeho vzťahu k podnikateľom? prosím, vyberte vždy jednu možnosť v škále, kde 1- najmenej potrebné a 5- najviac potrebné

	1	2	3	4	5
nižšia miera byrokracie	☐	☐	☐	☐	☐
pomoc pri hľadaní kvalifikovanej pracovnej sily	☐	☐	☐	☐	☐
finančná pomoc pri vytváraní nových pracovných miest	☐	☐	☐	☐	☐
daňové prázdny	☐	☐	☐	☐	☐
zníženie odvodového a daňového zaťaženia	☐	☐	☐	☐	☐
zrušenie minimálnej mzdy	☐	☐	☐	☐	☐
zlepšenie vzdelávacieho systému	☐	☐	☐	☐	☐

11. Ako vnímate štátnu podporu veľkých zahraničných spoločností?

- ☐ spôsobuje to deformáciu trhu
- ☐ je to nespravodlivé voči malým a stredným podnikateľom
- ☐ ako prínos pre slovenskú ekonomiku

12. Na Slovensku je ťažké začať podnikat' pre nedostatok finančnej podpory.

- ☐ úplne súhlasím
- ☐ súhlasím
- ☐ nesúhlasím
- ☐ úplne nesúhlasím
- ☐ neviem sa k tomu vyjadriť

13. Na Slovensku je ťažké získať dostatok informácií o tom, ako začať podnikat'.

- ☐ úplne súhlasím
- ☐ súhlasím
- ☐ nesúhlasím
- ☐ úplne nesúhlasím
- ☐ neviem sa k tomu vyjadriť

14. Ako ste vnímali dopady hospodárskej krízy v roku 2011?

- ☐ žiadne negatívne dopady
- ☐ zvýšenie úrokovej miery
- ☐ zníženie dlhodobých financií
- ☐ zníženie pracovného kapitálu
- ☐ bankrot alebo ukončenie podnikania jedného z hlavných obchodných partnerov
- ☐ zvýšenie platobných požiadaviek zo strany zákazníkov
- ☐ celkový negatívny dopad na počet objednávok
- ☐ Iné:

Ďakujem veľmi pekne za Váš čas